

kehitys utveckling

SYYSKUU 3.2019

MILTÄ KESTÄVÄ KEHITYS NÄYTTÄÄ?

Ann Waweru opettaa kestäviä tuotantomenetelmiä Kenian Nanyukin alueen viljelijöille.

Ensiaputaidot ovat tarpeellisia itäisessä Nepalissa, jossa apua saa usein odottaa. Aitee Tamang (toinen oikealta) toimii Nepalin Punaisen Ristin vapaaehtoisena ja näyttää yläkoulun oppilaille Dharanissa, kuinka loukkaantunut jalka sidotaan.

KUVA PÄIVI ÄNGESLEVÄ

KANNEN KUVA LIISA TAKALA

4 **MAAILMAN MAKASIINI**

11 **PÄÄKIRJOITUS**

12 **SUOMI ETSII AFRIKKA**

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Hallitus kaavailee uutta parempaa Afrikka-suhdetta.

18 **KATASTROFIN KOITTAESSA**

Yhä useampi asukas Itä-Nepalin vuoristokylissä tietää, miten pitää toimia, kun maa järisee tai tulva hautaa alleen koteja.

23 **SIVUUTTAAKO
TALOUSKASVU DEMOKRATIAN?**

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Demokratian tulisi kyetä antamaan köyhyydessä eläville ihmisille lupaus paremmasta tulevaisuudesta, Teppo Eskelinen kirjoittaa esseessään.

27 **MAALITAUUNA TOIMITTAJA**

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Toimittajien työtä ei enää estetä lainsäädännöllä vaan henkisellä ja fyysisellä väkivallalla sekä kaappaamalla medioita, Elina Grundström kirjoittaa kolumnissaan.

28 **KESTÄVÄSTI ETEENPÄIN**

Viisi kenialaista kertoo, miten kestävä kehitys näkyy heidän arjessaan ja ympäristössään.

38 **KENIA KESKUSTELEEE METSÄSTÄ**

Ilmastonmuutoksesta ei syytetä länsimaita vaan liiallisia metsähakkuita.

40 **AFRIKAN ON SAATAVA OSANSA VAURAUDESTA**

Mantere tarvitsee alueellista yhdentymistä, parempaa digitaalista infrastruktuuria ja datatalouden sääntelyä, Ngozi Okonjo-Iweala ja Brahim Coulibaly kirjoittavat puheenvuorossaan.

42 **AKTIVISMIIN KIINNI KASVANUT**

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Jokaisen pitäisi olla kiinnostunut ympäröivän yhteiskunnan asioista, sanoo Into Kustannuksen toimitusjohtaja Jaana Airaksinen.

46 **TAVOITTEISTA KÄYTÄNTÖÖN**

Tuore tutkijaraportti haluaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet osaksi kaikkea yhteiskunnallista suunnittelua.

50 **KULTTUURIT KOHTAAVAT**

Tarjoaako maailmanmusiikki eksoottisia elämyksiä vai aitoja kohtaamisia?

52 **SUOMI TEKEE**

Somalimaassa nuorista valmennetaan osaavia yrittäjiä ja työntekijöitä.

54 **TULIAISET**

Tarmo Heikkilä sai Etiopian kehityksestä virtaa työhönsä.

55 **SARJAKUVA**

KEHITYS- APU EI YKSIN RIITÄ

Apubudjetti kasvaa, mutta tarvitsemme lisää yksityisiä investointeja, jotta kestävän kehityksen tavoitteet voidaan saavuttaa, sanoo ministeri Ville Skinnari(sd.).

VILLE SKINNARI on astunut kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministerin saappaisiin tyytyväisin mielin. Hallitusohjelman kehityspoliittiset kirjaukset ovat kunnianhimoisia, ja kehitysyhteistyö saa lisää rahaa.

Hallituksen tavoite on, että Suomen apubudjetti olisi pitkällä aikavälillä YK:n tavoitteiden mukaisesti 0,7 prosenttia bruttokansantulosta. Vuonna 2019 kehitysyhteistyöhön budjetoitiin 0,41 prosenttia bruttokansantulosta, eli työtä tavoitteen eteen riittää.

Hallitusohjelma sisältää myös pitkän listan samoja temaattisia painopisteitä, joita edellinenkin hallitus korosti. Mikä siis muuttuu?

Skinnari mainitsee koulutuksen, monenkeskisen yhteistyön ja ennen kaikkea hallituksen ilmastotavoitteet, jotka nyt korostuvat aiempaa vahvemmin. Suomi on sitoutunut hiilineutraaliuteen vuoteen 2035 mennessä, ja Skinnarin mukaan ilmastotyö näkyy entistä voimakkaammin myös kehityspoliitikassa.

Ilmastorahoituksen taso onkin vaihdellut viime vuosina. Budjettileikkausten vuonna 2016 ilmastorahoitus laski yli 60 prosenttia edellisvuoden tasosta. Tässä on Skinnarin mukaan päästävä kestävä polulle.

LISÄÄ YKSITYISTÄ RAHAA

Yksityisen sektorin painottaminen on ollut kehitysrahoituksessa kansainvälinen suuntaus jo pidemmän tovin. Avunantajat pyrkivät houkuttelemaan yksityistä rahaa hankkeisiin, jotka edistävät YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Ville Skinnari näkee tämän myönteisenä kehityskulkuna.

LIISA TAKALA

VILLE SKINNARI

IKÄ: 45

TYÖ: Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri

PUOLUE: Sosiaalidemokraatit, SDP (varapuheenjohtaja)

KOULUTUS: Lakimies (Master of Laws) Brunel University Londonista vuonna 2001

PERHE: Vaimo ja kolme lasta

”Julkisen sektorin rahoitus ei yksin riitä. Tarvitaan uutta ajattelua ja uudenlaisia instrumentteja.”

Edellinen hallitus suuntasi rahoitusta voimakkaasti yksityisen sektorin kehitysyhteistyöhön, esimerkiksi kehitysmaissa tapahtuvia hankkeita rahoittavalle valtion kehitysrahoitusyhtiö Finnfundille.

Myös nykyhallitus tulee vahvistamaan Finnfundia ja jatkamaan muiden finanssisijoitusinstrumenttien käyttöä kehitysyhteistyössä.

Skinnarin mukaan juuri Finnfundin kaltaisia toimijoita tarvitaan rakentamaan kehitysmaiden yksityistä sektoria ja luomaan työpaikkoja. Julkisesti tuettujen kehitysrahoitajien avulla voidaan hallita ja jakaa riskejä ja luoda näin uusia mahdollisuuksia yksityisille sijoittajille.

”Tällainen yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää”, Skinnari summaa.

KEHITYSTÄ JA KAUPPAA

Ville Skinnarin tonttiin kuuluu kehitysyhteistyön lisäksi ulkomaankauppa. Edellinen hallitus sai kehitysyhteistyöleikkausten

”KAIKKI LÄHTEE SIITÄ, ETTÄ OIKEUSVALTIO KEHITTYISI JA ETTÄ DEMOKRATIA TOIMISI.”

lisäksi järjestöiltä kritiikkiä siitä, että kehityspoliittikkaa pyrittiin valjastamaan viennin edistämiseen.

Skinnari kertoo saaneensa Euroopan parlamentin kuulemisessa Brysselissä kiitosta juuri siitä, kuinka Suomi on osannut yhdistää kehitysyhteistyön ja ulkomaankaupan samaan salkkuun. Skinnari korostaa eri politiikanlohkojen väistämätöntä yhteyttä: kehityspoliittikka ja kauppapolitiikka ovat osa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, eikä niitä oikeastaan voi edes erottaa toisistaan.

Skinnari tarkentaa puhuvansa esimerkiksi siitä, kuinka kehitysyhteistyön avulla autetaan kehitysmaiden yrittäjiä pääsemään kiinni kauppaan. Viennin edistämisestä sananperinteisessä merkityksessä ei Skinnarin mukaan ole kysymys.

”Kyky osallistua laajemmin kansainväliseen vaihdantaan on viime kädessä keskei-

simpiä edellytyksiä tiellä kestäväan taloudelliseen kehitykseen.”

Toistaiseksi Suomen ja Afrikan maiden välinen kauppa on määrältään vaatimatonta ja painottuu paljolti Pohjois-Afrikkaan. Skinnarin mukaan yritykset ovat kuitenkin erittäin kiinnostuneita Afrikasta.

”Suomalaisyrityksistä tulee jo nyt aika hyvin yhteydenottoja.”

Ministeri on esimerkiksi pohtinut, voisiko Slush-tyyppisen teknologia- ja kasvuyritystapahtuman viedä Kenian pääkaupunkiin Nairobiin.

VEROTUS KOROSTUU

Toimivien verojärjestelmien kehittäminen ja veronkiertoon puuttuminen ovat nousseet yritys yhteistyön ohella viime vuosina kehityspolitiikan keskiöön kansainvälisesti. Suomen hallitus aikookin vahvistaa kehitysmaiden omien verojärjestelmien kehittämistä sekä toimia aktiivisesti aggressiivisen verosuunnittelun, veronkierron ja haitallisen verokilpailun hillitsemiseksi.

Hallitus ilmoittaa myös ohjelmassaan, että kehitysyhteistyövaroin tuettavat yritykset veloitetaan noudattamaan verovastuullisuuden ja avoimuuden kriteereitä.

Tarkoittaako tämä, että kyseisillä yrityksillä on tiukemmat verovastuullisuusvaatimukset kuin mitä laki varsinaisesti vaatii?

”Vastaus on varmasti kyllä. Kaikkia tällaisia keinoja tullaan selvittämään”, Ville Skinnari sanoo.

”Harmaan talouden ja korruption vastainen työ on ihan meidän pääprioriteettejamme. Halusimme korostaa verotusta, koska se jos mikä on yksi yhteiskunnan kehityksen ja kestävyuden kulmakivi.”

Kehityspolitiikan tavoitteena on ylipäänsä kehittää kokonaisia yhteiskuntia, Skinnari toteaa.

”Kaikki lähtee siitä, että oikeusvaltio kehittyisi ja että demokratia toimisi. Hallitusohjelma on kehityspolitiikan suhteen kaiken kaikkiaan kunnianhimoinen. Suomi haluaa ratkaista globaaleja ongelmia. Vuosi 2023 on tarkastelupiste, jolloin näemme, miten olemme tässä onnistuneet.”

KUUTTI KOSKI

JUTTA URPILAISESTA KANSAINVÄLISTEN KUMPPANUUKSIEN KOMISSAARIEHDOKAS

ANNINA LUOTONEN

Euroopan parlamentti kuulee Jutta Urpilaista ja muita komissaariehdokkaita ja äänestää komission kokoonpanosta lokakuussa.

JUTTA URPILAINEN (sd.) on ehdolla Euroopan unionin kansainvälisistä kumppanuuksista vastaavaksi komissaariksi. Urpilaisen tehtäväkokonaisuuteen kuuluvat esimerkiksi unionin uusi Afrikka-strategia, maahanmuuttokysymykset, EU:n kehityspolitiikan sitoutuminen YK:n kestävä kehityksen agendaan ja naisten ja tyttöjen aseman parantamiseen sekä kansalaisyhteiskunnan tukeminen eri puolilla maailmaa.

Euroopan komission puheenjohtaja **Ursula von der Leyen** perusteli Urpilaisen salkkua tämän kokemuksella valtiovarainministerinä ja ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä sekä työllään rauhanvälityksen erityisedustajana.

YK:n vaikuttavuussijoitusohjelma Helsinkiin

YK:N PROJEKTIPALVELUJEN toimiston UNOPSin vaikuttavuussijoittamisohjelma S3i siirtyy Kööpenhaminasta Helsinkiin. Vaikuttavuussijoittamisessa tavoitellaan tuoton lisäksi mitattavaa yhteiskunnallista vaikutusta. S3i-ohjelman tarkoitus on edistää YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumista.

Ohjelma panee alulle isoja infrastruktuurihankkeita kehitysmaissa ja houkuttelee niihin yksityistä pääomaa. Hankkeet ovat suurimmillaan miljardiluokkaa, ja ne keskittyvät uusiutuvaan energiaan, edulliseen asumiseen ja terveyteen.

UNOPSin toimitusjohtajan **Grete Faremon** mukaan ohjelman perustaminen lähti liikkeelle kestävä kehityksen tavoitteista ja siitä, että niiden toteuttaminen vaatii valtavasti lisää rahaa.

”Kehitysapu on iso pisara meressä, mutta silti vain pisara”, Faremo totesi ohjelman siirtymisen julkistustilaisuudessa Helsingissä 12. syyskuuta.

YK:n kauppa- ja kehityskonferenssi UNCTAD on arvioinut, että tavoitteiden saavuttamisen vuosittainen investointivaje on 2,5 biljoonaa Yhdysvaltain dollaria.

Suomi suunnittelee ohjelman tukemista 20 miljoonalla eurolla. Toimisto sijoittuu Sofia Future Farmiin Helsingin keskustaan, ja se aukeaa vuoden 2020 alkupuolella.

TAISTELU NAISTEN LISÄÄNTYMIS-OIKEUKSISTA KIIHTYY

MONISSA kehittyvissä maissa abortti on kielletty tai sen saamista on rajusti rajoitettu, ja nyt Yhdysvalloissa osavaltio toisensa perään on liittymässä samaan rintamaan Nicaraguan ja Guatemalan kaltaisten maiden kanssa.

Nicaraguassa abortti on täysin kielletty. Guatemalassa se sallitaan vain, jos tytön tai naisen oma henki on raskauden johdosta vaarassa.

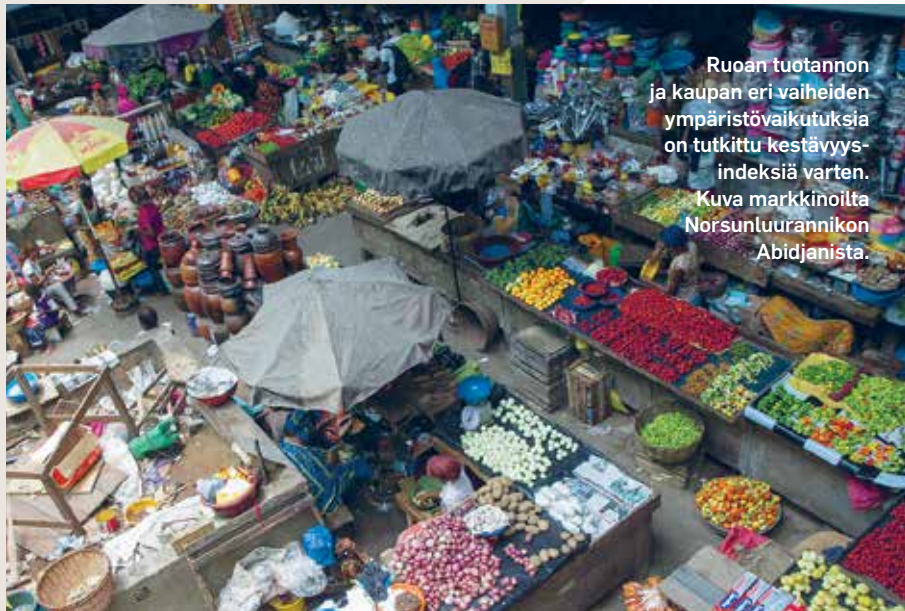
Yhdysvaltalaisen Center for Reproductive Rights -järjestön mukaan viime vuonna Guatemalassa yli 2 200 tyttöä synnytti 10–14-vuotiaina. Nicaraguassa 28 prosenttia naisista synnyttää ennen kahdeksattatoista syntymäpäiväänsä, ja maassa onkin Latinalaisen Amerikan maista eniten teiniraskauksia. Kahdeksan kymmenestä nicaragualaisesta seksuaalisen väkivallan uhrista on alle 13-vuotiaita tyttöjä. (IPS)

Raha lähtee kotiin

KANSAINVÄLISTEN siirtolaisten odotetaan tänä vuonna lähettävän perheilleen 490 miljardia euroa, jossa on kasvua viime vuodesta noin 18 miljardia euroa.

"Numeroiden takana ovat yksittäiset alle 300 euron lähetykset, joita siirtolaiset toimittavat säännöllisesti, yleensä parin kuukauden välein kotimaahan jääneille sukulaisilleen. Puolet näistä rahavirroista suuntautuu maaseutualueille, joissa niiden merkitys on suurin", sanoo kansainvälisen maatalouskehitysrahaston IFADin johtaja **Gilbert F. Hounbo**.

Rahalähetykset ovat erityisen tärkeitä maaseudulle, koska siellä elää heikon ruokaturvan oloissa kolme neljänestä maailman köyhistä. Arvioidaan, että seuraavien viiden vuoden aikana rahaa virtaa maaseuduille maailmanlaajuisesti biljoona euroa. (IPS)

Ruuan tuotannon ja kaupan eri vaiheiden ympäristövaikutuksia on tutkittu kestävyysindeksiä varten. Kuva markkinoilta Norsunluurannikon Abidjanista.

MARC-ANDRÉ BOISVERT/IPS

Ruuan kestävyydelle mittari

"TARCOITUKSEMME on auttaa ihmisiä tekemään sekä ravitsemuksen että ympäristön kannalta valistuneita valintoja", **Katarzyna Dembska** Barilla-säätiön tutkimuskeskuksesta (BCFN) perustelee laitoksen laatimaa ruokatalouden kestävyysindeksiä.

Siihen on listattu 67 valtiota.

Kärjessä ovat Ranska, Alankomaat ja Kanada. Suomella on pääindeksissä neljäs si-

ja, mutta sijoitus vaihtelee eri mittareita painotettaessa. Indeksillä huomioidaan muassa vesivarojen käytön, rehun ja biopolttoainesten kasvatuksen vaikutukset, maataloustuet ja tuotannon monipuolisuuden, ravitsemuksen ongelmat, ruokahävikin, asukkaiden tottumukset sekä terveen elinajan odotteen.

Terveellinen ravinto on yleensä myös ympäristöystävällistä, BCFN:n indeksistä selviää. (IPS)

TEKSTARIT MUISTUTTIVAT VEROISTA MADAGASKARILLA

MONISSA kehittyvissä maissa verojen kerääminen on vaikeaa. Verojärjestelmien uudistaminenkin saattaa kestää vuosia.

Maailmanpankin tutkijat kokeilivat, hyötyisikö verottaja tekstiviestin kaltaisesta yksinkertaisesta apuvälineestä.

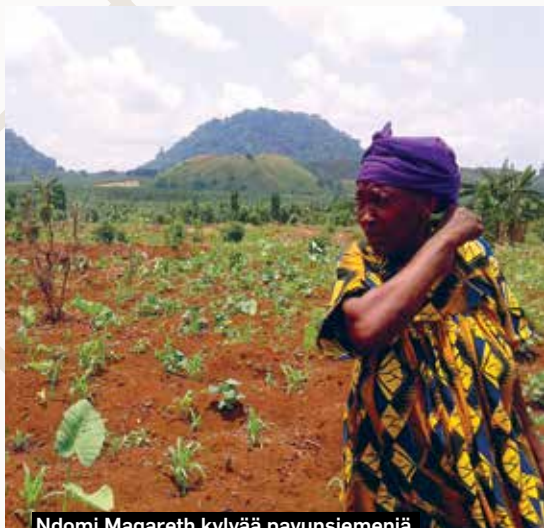
He ryhtyivät yhteistyöhön Madagaska-

rin verotoimiston kanssa ja lähettivät satunnaisotannalla sarjan tekstiviestejä veronsa laiminlyönteille kansalaisille. Niissä muistutettiin tuloverojen maksamisesta, mutta mainittiin myös syitä, miksi veroja kannattaa maksaa.

Verorahaa kertyi kokeen aikana niin paljon, että jokaista tekstiviesteihin käytettyä dollaria kohden saatiin takaisin 329 Yhdysvaltain dollaria. Korkoa sijoitukselle saatiin siis 32 800 prosenttia.

Tutkijat toteavat, että vastaavanlainen viestittely voisi tehosta veronmaksajiin muis-

ILMASTOÄLYKÄS MAANVILJELY PELASTAA NÄLÄLTÄ

Ndomi Magareth kylvää pavunsiemeniä maatilakulleen Kamerunissa.

PAVUT ovat Afrikan eniten kulutettuja ja laajimmin viljeltyjä kasviksia. Ilmaston muuttumisen seurauksena tavallisten papujen satojen ja ravintoarvojen odotetaan jyrkästi laskevan vuosisadan puoliväliin mennessä.

Tämä yhdistettynä kaupungistuvan väestön muuttuviin kulutustottumuksiin tietäisi papujen kasvattajille alati kasvavia ongelmia, elleivät kasvinjalostajat kehittelisi uusia lajikkeita.

”Kun sateisuus vähenee, kuivuutusta huonosti sietäviä vanhoja lajikkeita ei enää kannata viljellä. Uudet, kestävämmät lajikkeet ovat tuoneet enemmän papuja ruokapöytiin sekä markkinoille ja näin lisänneet viljelijöiden tuloja”, papujen kasvattaja Rowland Chirwa sanoo. (IPS)

ROKOTE EBOLAA VASTAAN

TAPPAVAA ebola-virusta vastaan on onnistuttu kehittämään kaksi toimivaa rokotetta.

Maailman terveysjärjestö WHO on tehnyt Kongon demokraattisessa tasavallassa kenttäkokeita, joissa ebolalle tyypillinen 70 prosentin kuolleisuusaste on saatu putoamaan jopa alle kymmeneen prosenttiin uusilla niin sanotuilla monoklonaalisilla vasta-aineilla.

Kaikkien hoitoon hakeutuneiden kuolleisuus laski keskimäärin 29–34 prosenttiin. Välittömästi sairastumisen jälkeen hoitoon hakeutuneiden kuolleisuus putosi peräti 6–11 prosenttiin.

Ebolan leviämisen kannalta suurin ongelma on, että ihmiset eivät luota epävarmoihin parannuskeinoihin eivätkä siksi pyri ajoissa hoitoon. Nyt tilanteen toivotaan muuttuvan, kun ihmiset huomaavat rokotteiden toimivan.

Vesikriisit yleistyvät

VESIPULAT ovat nyt kaksi kertaa yleisempiä kuin 1960-luvulla, todetaan tuoreessa tutkimuksessa.

World Resources Institute WRI arvioi, että vesitilanne on erittäin huolestuttava 17 maassa, joissa asuu yhteensä neljännes maailman väestöstä. Nämä maat käyttävät jo keskimäärin 80 prosenttia kaikista vesivaroistaan.

Veden täydellinen loppuminen, niin sanottu ”nollapäivä”, koettiin tämän vuoden heinäkuussa Intian Chennaissa. Viime vuonna Etelä-Afrikan Kapkaupungissa oltiin hyvin lähellä samaa tilannetta.

Suurimmat riskialueet ovat Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka, mutta ongelmia ilmenee myös muualla, kuten 1,3 miljardin asukkaan Intiassa.

Raportin laatijat varoittavat, että ilmastokriisi vaikeuttaa veden riittävyyden ennustamista. Pahimmillaan vesipula lisää myös konflikteja ja muuttoliikkeitä.

Koulutyttö täyttää vesipulloa Doldolin kylässä keskeisessä Keniassa.

PERHE ON PARAS

Perhemallit moninaistuvat, samoin tyttöjen ja naisten mahdollisuudet toimia niin perheen sisällä kuin sen ulkopuolellakin, todetaan YK:n tasa-arvojärjestön tuoreessa raportissa.

TEKSTI TIINA KIRKAS GRAFIIKKA JUHO HIILIVIRTA

Tilastokeskuksen mukaan ”perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia”.

Suomalaisessa perheessä voi olla vain kaksi peräkkäistä sukupolvea. Se tarkoittaa esimerkiksi sitä, että lapsensa ja lapsenlapsensa luona asuva isoäiti ei kuulu heidän perheeseensä. Jos molemmat isovanhemmat asuvat samassa taloudessa lapsensa ja lapsenlapsensa kanssa, he muodostavat oman erillisen perheen.

TOISIN ON MONISSA muissa maailman maissa. Laajennettu perhe onkin toiseksi yleisin perhemalli perinteisen kahden vanhemman ja lasten muodostaman perheen jälkeen. Isovanhempien lisäksi suurperheessä voivat elää tädit, sedät, enot, serkut ja perheen isän useat vaimot. Keski- ja Etelä-Aasiassa kaksi kolmesta yksinhuoltaja-äidistä elää laajennetussa perheessä, Saharan eteläpuolisessa Afrikassa lähes puolet.

YK:n tasa-arvojärjestö UN Women muistuttaa tuoreessa vuosiraportissaan *Families in the Changing World*, että erilaiset perhemallit tulee huomioida esimerkiksi pakolaisten ja siirtolaisten perheenyhdistämissäytännöissä.

Tätä nykyä harvat valtiot hyväksyvät ehdotta perheenyhdistämishelmiinsa hakijan puolison, vanhemmat, isovanhemmat ja/tai aikuiset lapset. On myös maita, jotka eivät salli alaikäisten lasten pääsyä vanhempiansa luokse.

REPORTISSAAN UN WOMEN korostaa perheiden monimuotoistumista. Avioliiton sijaan monet valitsevat avoliiton, ja yhä useammat eivät halua lainkaan parisuhdetta tai lapsia. Yhden hengen kotitaloudet ovat Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yleisempiä kuin muut asumisjärjestelyt.

Samalla sukupuolivähemmistöjen asema on kohentunut.

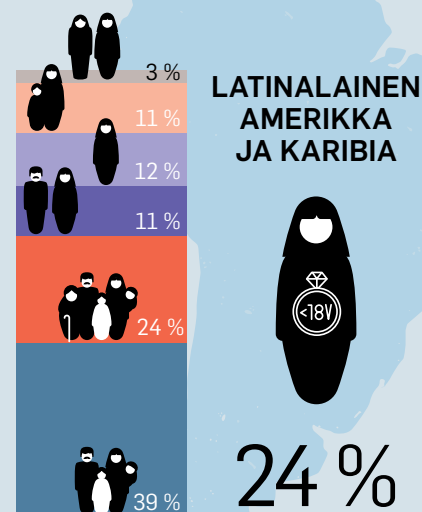
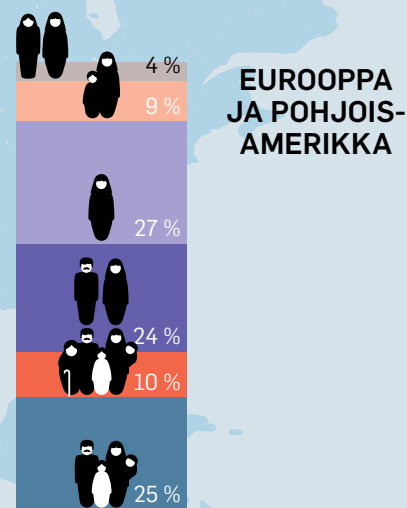
Järjestön mukaan myös tyttöjen ja naisten asema perheessä on monin tavoin parantunut. Tytöt avioituvat entistä vanhempina, mikä suo heille aikaa opiskella ja valmistautua ansiotyöhön. 25 vuotta sitten Keski- ja Etelä-Aasiassa kolme viidestä tytöstä naitettiin alaikäisinä, nyt alle kolmannes.

Vastaavasti äidit synnyttävät ensimmäisen lapsensa entistä vanhempina, mikä on hyväksi niin äidin kuin lapsenkin terveydelle. Myös perheiden lapsiluku on vähentynyt.

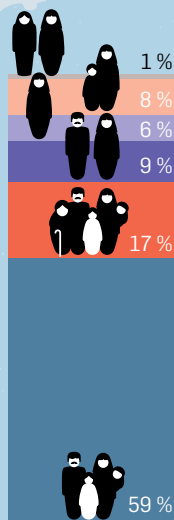
SAMAAN AIKAAN UN Women on huolissaan siitä, että viime aikoina eri puolilla maailmaa perinteisten perhearvojen retoriikalla murretaan tasa-arvon saavutuksia, kuten tyttöjen ja naisten oikeutta käydä koulua, tehdä kodin ulkopuolista työtä sekä päättää omasta kehostaan ja lapsiluvustaan.

Järjestö myös muistuttaa, että yhä edelleen koti koituu liian monen naisen surmanloukuksi. Vuonna 2017 kolme viidestä murhatusta naisesta kuoli oman perheenjäsenen uhrina. •

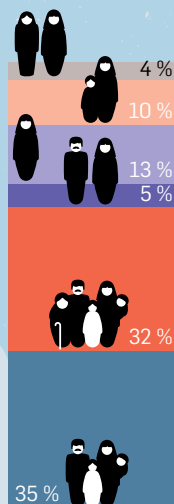
Lähteet: Progress of the World's Women 2019–2020. Families in the Changing World. UN Women, 2019. Tilastokeskus.

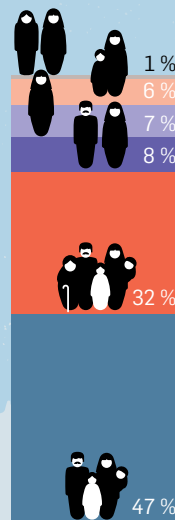
ERILAISIA KOTITALOUKSIA*

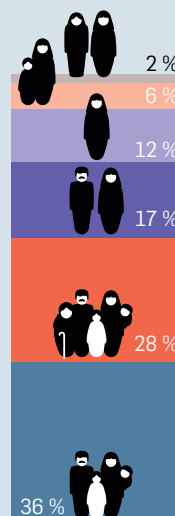
POHJOIS-AFRIKKA JA LÄNSI-AASIA

SAHARAN ETELÄPUOLINEN AFRIKKA

KESKI- JA ETELÄ-AASIA

ITÄ- JA KAAKKOIS-AASIA

* Tilastokeskuksen mukaan "kotitalouden muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan".

** Euroopan ja Pohjois-Amerikan tiedot puuttuvat.

TEKSTI JUKKA ARONEN
KUVA SAMULI SIIRALA

VEROPARATIISIEN PORTIT SULKEUTUVAT MUTTA HITAASTI

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF arvioi vuonna 2016, että yritysten verovälttely ja veronkierto aiheuttavat noin 200 miljardin Yhdysvaltain dollarin verotappiot kehittyvissä maissa. Veroparatiisitalouden suitsimisessa on kuitenkin edistytty, sanoo tutkija Matti Ylönen.

MATTI YLÖNEN, jos veroparatiisit aiheuttavat merkittäviä verotappioita, miksi ne saavat yhä toimia vapaasti?
”Eivät ne enää saa toimia yhtä vapaasti kuin 2000-luvun alkupuolella. Lainsäädäntö on edistynyt, ja erilaisten tietovuotojen jälkeen rahavirrat perinteisiin sijoittajaparatiiseihin ovat pienentyneet. Myös valtioiden välisessä tiedonvaihdossa ja sen automatisoinnissa on menty eteenpäin.

Yhtiöiden osalta on yhä paljon ongelmia. Ne pystyvät suunnittelemaan toimintaansa yhtenä globaalina yksikkönä, vaikka lainsäädäntö on aina kansallista. Meillä pitäisi olla kansainvälinen verotus, joka kohtelisi näitä yrityksiä globaalisti. Silloin verotusoikeuksia voitaisiin jakaa maakohtaisesti sen mukaan, missä työntekijät, tuotanto ja markkinat ovat.

On yritysten kohdalla myös edistytty. Jo pitkään on keskusteltu maakohtaisesta talous- ja veroraportoinnista. Sen toteuttaminen auttaisi ymmärtämään, mitä tapahtuu esimerkiksi yritysten rahoitusyhtiöissä. Nyt kansainvälinen tiedonvaihto toimii jo viranomaisten välillä, mutta se pitäisi saada julkiseksi. Myös erilaisia veronkiertosäännöksiä on kiristetty Euroopan unionissa.”

Miksi maakohtainen raportointi ei etene?
”Taustalla ovat isot bisnesintressit. Firmoilla on varaa palkata hyväpalkkaisia juristeja ja lobbareita ajamaan etujaan. Lobbaus on ollut kovaa, ja maakohtaisen raportoinnin edistä-

minen vaatii jatkuvaa työtä EU:ssa, yksittäisissä jäsenmaissa ja globaalisti.”

Yritysten aggressiivinen verosuunnittelu köyhdyttää Afrikkaa. Voiko yrityksiä syyllistää, jos köyhissä maissa muutaakaan eivät maksa veroja?

”Verottaminen on vaikeaa maissa, joissa on paljon harmaata taloutta ja heikko perusinfrastruktuuri. Siksi olisi yksinkertaisempaa verottaa nimenomaan monikansallisten suuryritysten tuottamaa lisäarvoa. Ne hyödyntävät kuitenkin tarjolla olevia porsaanreikiä, ja paikallisella verottajalla pitäisi olla sellaista lakitekniistä asiantunteumusta, jota on vaikea saada köyhien maiden julkiselle sektorille. Monesti myös poliittinen tahto verotukseen puuttuu.”

MATTI YLÖNEN

IKÄ: 39

TYÖ: Tutkijatohtori Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa

URA: Perehtynyt maailmanpolitiikkaan ja poliittiseen talouteen. Kirjoittanut tieteellisten artikkeleiden lisäksi useita teoksia ja raportteja. Voittanut professori Teivo Teivaisen kanssa arvostetun Yalen yliopiston Amartya Sen -palkinnon vuonna 2015. Väitöskirja *Planned Economies? Corporations, Tax Avoidance and World Politics* sai Helsingin yliopiston palkinnon toukokuussa 2019

KOULUTUS: Valtiotieteiden tohtori Helsingin yliopistosta vuonna 2018

YK ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD ovat pikkuhiljaa tiukentamassa veroihin liittyviä pelisääntöjä. Kumpi niistä on verovälttelijöiden suurin vihollinen?
”Korostaisin 2000-luvulla alkanutta kansalaisliikehdintää. Moni kansalaisyhteiskunnan esittämä vaatimus on nytkähtänyt eteenpäin, vaikka ne aluksi tuomittiin epärealistiseksi haihatteluksi. Tämänäyttymyksissä aiheissa voi päästä pitkälle, kun osaa puhua teknokraattien kieltä ja tuoda esiin moraalisia ongelmia. Kansalaisliikehännän seurauksena YK ja OECD ovat sitten heränneet toimimaan. Se on ollut pitkä prosessi.”

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

LIISA TAKALA

KUINKA DEMOKRAATTISIA OLEMME?

ANU KANTOLAN JA HANNA KUUSELAN tutkimus Suomen suurituloimpien yhteiskunnallisista näkemyksistä nousi syyskuun alussa otsikoihin. Suomen rikkaimpaan promilleen lukeutuvat haastateltavat kertoivat tutkimuksessa anonyymisti, mitä mieltä he ovat esimerkiksi tulonjaosta ja politiikasta.

Yksi tuloksista oli, että moni suurituloisista piti vaaleja ja politiikkaan kuuluvia erimielisyyksiä hidasteina, jotka estivät järkevän yhteiskunnallisen kehityksen. Demokratia ja dynaaminen talous asettuivat heidän puheissaan vastakkain.

Kantolan mukaan demokratiavastaisuus ei kuitenkaan kosketa ainoastaan rikkainta promillea. Tutkimuksen pohjalta järjestetyssä keskustelutilaisuudessa hän totesi *Helsingin Sanomien* mukaan, että demokratiavastaisuus on uinut laajemminkin sisään suomalaiseen yhteiskuntaan.

KYSYMYKSET DEMOKRATIASTA JA taloudellisesta tehokkuudesta ovat myös kehityspolitiikan ytimessä. Demokratian ja talouskasvun suhde on yksi kehitystaloustieteen kestoaiheista.

Massachusettsin teknillisen korkeakoulun MIT:n professorin **Daron Acemoglun** vetämän tutkimuksen mukaan demokratisoitumista seuraa useimmiten taloudellinen kasvu. Lyhyellä aikavälillä vaikutusta ei näy, mutta 10–15 vuoden päästä demokratisoituneet valtiot ovat hiukan rikkaampia ja 25 vuoden päästä selkeästi rikkaampia kuin ne olisivat, mikäli ne eivät olisi panneet toimeen demokraattisia uudistuksia. Latinalaisen Amerikan kehityspankin tutkimushanke taas ei löytänyt merkkejä siitä, että demokratia itsessään toimisi talouskasvun moottorina.

YK-yliopiston kehitystaloustieteen tutkimuslaitoksen UNU-WIDERin johtaja **Kunal Sen** puolestaan esitti vuoden ensimmäisen *Kehitys-Utveckling*-lehden haastattelussa, että kehitysmaiden tulisi varoa liian aikaista demokratisoitumista, sillä kehityksen alkuvaiheessa se voi olla haitaksi talouskasvulle.

Daron Acemoglun mukaan demokratiakehityksessä on

globaalissa tarkastelussa otettu viimeisen kymmenen vuoden aikana takapakkaa. Toisen suuntaista kehitystäkin on (ks. esimerkiksi **Tarmo Heikkilän** kokemukset Etiopiasta tämän lehden sivulta 54), mutta aiempien vuosikymmenten demokratisoitumistrendi vaikuttaisi maailman mittakaavassa kääntyneen.

TEPPO ESKELINEN KIRJOITTAA tässä lehdessä julkaisussa esseessään, kuinka kehityspolitiikassa on vallinnut naiivi optimismi, jossa demokratia ja talouskasvu on automaattisesti liitetty yhteen. Samaan aikaan on syntynyt uusi kilpaileva autoritaarinen kasvumalli, jossa yhdistyvät keskusvallan ohjaamat strategiset suurinvestoinnit, kohtuullisen hyvät markkinavapaudet sekä poliittisten vapauksien ja demokratian tukahduttaminen. Tämä malli voi olla taloudellisesti hyvinkin tehokas. Kiina ja Ruanda ovat esimerkkejä maista, jotka ovat kasvattaneet taloutaan ja vähentäneet materiaalista köyhyyttä jo pitkään hyvin epädemokraattisen poliittisen järjestelmän vallitessa.

Kuinka kilpailevaan kasvumalliin sitten pitäisi suhtautua? Eskelisen mukaan ei ainakaan pitäisi paeta todellisuutta kehityspuheen naiiviin optimismiin.

Mikäli Kantolan väite demokratiavastaisuuden yleistymisestä suomalaisessa yhteiskunnassa pitää paikkansa, ehkä meidän olisi ihan aluksi syytä miettiä, kuinka demokraattisia itse olemme. Olemmeko valmiita edistämään demokratiaa sen itsensä takia? Eskelisen sanoin: ”Kysymys on viime kädessä siitä, ollaanko demokratiaa valmiita puolustamaan myös maailmassa, jossa demokratiavaatimukset voivat tarkoittaa kapuloita kaupallisen yhteistyön ja talouskasvun rattaisiin.”

*Tämän numeron juttuja myös ruotsin kielellä
Kehitys-Utveckling-lehden verkkosivuilla osoitteessa kehityslehti.fi.*

SUOMI ETSII AFRIKKAA

Hallituksen kaavailema uusi parempi Afrikka-suhde
syntyy hitaasti ja pienin askelin.

TEKSTI JUKKA ARONEN KUVITUS SAMULI SIIRALA

Kesäkuussa julkistetussa uudessa hallitus-ohjelmassa puhutaan harvinaisen selkeästi kehitysyhteistyöstä: jatkossa sen maantieteellisenä painopisteenä on Afrikka. Piste. Taustalla on Euroopan unionin tahto puuttua afrikkalaisen muuttoliikkeen syihin, mutta myös Suomen hallituksen aidolta vaikuttava halu lisätä taloudellista ja poliittista kanssakäymistä Afrikan maiden kanssa. Pääministeripuolue SDP:n viime keväänä julkaisemassa Afrikka-linjauksessa todetaan, että ”luonnonvaroiltaan maapallon rikkaimmalla mantereella on valtava taloudellinen kehityspotentiaali”.

Afrikka nähdäänkin sekä uhkana että mahdollisuutena. Afrikan maiden väestönkasvu, heikko hallinto, konfliktit ja muuttuva ilmasto lisäävät muuttopaineita Eurooppaan, mutta samalla osa väestöstä keskiluokkaisuutuu ja janoaa lisää eurooppalaisia tuotteita ja palveluita.

Mikä on Suomen rooli tässä kaikessa? Miten Suomi ylipäänsä näkyy Afrikassa vuonna 2019?

Kehitys-Utveckling kysyi asiaa yli 30 suomalaiselta Afrikka-asiantuntijalta ministeriöistä, yritysmaailmasta, korkeakouluista ja järjestöistä. Vastauksista käy ilmi, että Suomen Afrikka-suhteet ovat hajanaisia ja pitkälti julkisen rahoituksen varassa. Toisaalta näkyvillä on myös myönteistä muutosta: yritystoiminta lisääntyy ja korkeakoulut ovat aktiivisia.

VIENTI EI VEDÄ

Vaikka Afrikalla sanotaan olevan ”valtava taloudellinen kehityspotentiali”, Suomen vienti painottuu kolmeen Pohjois-Afrikan maahan, Egyptiin, Marokkoon ja Algeriaan, sekä Etelä-Afrikkaan. Afrikkalaiset ostavat meiltä enimmäkseen sitä tavallista eli puutavaraa, sellua, kul-kuneuvoja ja laitteita. Mantereen siivu oli viime vuonna vaivaiset 2,6 prosenttia koko Suomen viennistä.

Suomen vienti ei ole juurikaan kasvanut, vaikka afrikkalaisten ostovoima on selvästi lisääntynyt.

Suomalainen liike-elämän asiantuntija kysyi afrikkalaisilta suurlähettiläiltä, miksi maamme tuotteet ja palvelut eivät ole valloittaneet Afrikkaa. Diplomaatit vastasivat, että suomalaisten tuotteet ja palvelut eivät useinkaan ole lokalisoituja Afrikan markkinoille eikä niitä mainosteta riittävän hyvin.

Suomalaiset ovat myös harvoin valmiita toimittamaan suurempia kokonaisuuksia silloin, kun afrikkalaisen asiakas haluaisi kokonaisia tuoteketjuja.

Itäafrikkalainen ministeri esitti Suomen-vierailullaan ajatuksen kevyiden ja edullisten kalastusveneiden tuottamisesta maansa kalastajille. Suomalaisvalmistajat olivat kuitenkin penseitä. Venemallien tuunaamiseen pitäisi käyttää aikaa, ja miksi nähdä vaivaa, jos Euroopasta saa helpommin myyntiä.

Mutta jonkinlaista muutosta on ilmassa. Suomen 12 edustustomaassa ja niiden naapurimaissa toimii ainakin 200 suomalaista yritystä, joista puolet Keniassa. Suurimmat yritykset, kuten Nokia, Wärtsilä ja Kone, ovat läsnä lähes kaikkialla, mutta yllättävän laajalla ovat alkaneet toimia pienemmätkin firmat, kuten sairaalakalusteita myyvä Merivaara ja jätteiden syväkeräyssäiliöitä valmistava Molok.

Aloitteleville yrittäjille eräänlaista starttirahaa antava Finnpartnership tuki viime vuonna 82:ta kaupallista hanketta kehitysmaissa, ja näistä yli puolet kohdistui Afrikkaan. Myös noin 500 miljoonan euron sijoitusomaisuutta hallitsevan kehitysrahoitusyhtiö Finnfundin sijoituksista 67 prosenttia suuntautui Afrikan maihin.

Kansainvälistymispalvelujen verkosto Team Finland panostaa Afrikassakin maabrändin mukaisille aloille, kuten digitalisaatioon ja kestäviin ympäristö- ja energiaratkaisuihin. Esimerkiksi Finnpartnership-hankkeiden kärjessä ovat tieto- ja viestintätekniologia, energia-ala, terveys- ja lääketeollisuus sekä ympäristöala.

MUUTTOLIIKE OHJAA KEHITYSYHTEISTYÖTÄ

Jos suomalaiset yritykset – kenties Nokkia lukuun ottamatta – ovat vielä melko tuntemattomia Afrikassa, samaa ei voi sanoa kehitysyhteistyöstä. Jos esimerkiksi

Somaliassa kertoo olevansa suomalainen, on hyvin mahdollista, että paikalliset muistavat juuri Suomen auttaneen tuberkuloosin vastaisessa kamppailussa jo 1980-luvulla ennen Somalian sisällissotaa.

Afrikkaan suuntautuva kehitysyhteistyö kärsi erityisen paljon vuoden 2016 määräraahaleikkauksista. Jäljelle jääneitä varoja Suomi on viime vuosina veivannut eurooppalaisen trendin mukaisesti osaksi muutto-liikkeiden vastaista työtä.

Tai työtä ainakin perustellaan nyt niin, että sen avulla vähennetään afrikkalaisten lähtöhaluja. Suomalaisen asiantuntijan mukaan tällaisia perusteluita ei välttämättä katsota hyvällä Afrikassa, etenkin jos muuttohalujen vähentämisestä tulee toiminnan pääkriteeri.

SUOMALAISILLA JÄRJESTÖILLÄ ON KOKOAN SUUREMPI NÄKYVYYS AFRIKASSA.

Esimerkiksi EU:n humanitaarista apua on jo jaettu sen perusteella, miten tehokkaasti euroilla vähennetään Välimerelle suuntautuvaa muuttoliikettä ja pakolaisuutta. Afrikkalaiset johtajat ovat kutsuneet tällaista toimintaa itsekkääksi. Heidän näkökulmastaan EU ei voi puhua tasavertaisesta kumppanuudesta, jos se samaan aikaan tekee kaikkensa estääkseen afrikkalaisten pääsyn Eurooppaan.

Tämä näkemysero koskettaa myös Suomea. Humanitaariseen apuun perehtyneen asiantuntijan mukaan suomalaisten tuotteiden houkutusvoimaa ja kauppaa on virallisessa kanssakäymisessä vaikea kasvattaa, jos samaan aikaan Suomessa vastustetaan esimerkiksi kiintiöpakolaisten määrän kasvattamista, opiskelijavaihtojen lisäämistä, työperäistä maahanmuuttoa ja EU:n maatalouspolitiikan uudistamista.

Afrikkaan liittyvät kysymykset ovat selvästi valtavirtaistumassa, ja Suomenkin on pian linjattava Afrikka-yhteistyötään nykyistä kokonaisvaltaisemmin. Mitä läheisemmäksi suhteet kehittyvät, sitä vaikeammaksi tulee myös rusinoiden poimiminen pullasta, asiantuntijat arvioivat.

JÄRJESTÖT AMMATTILAISTUVAT

Suomen 989 miljoonan euron kehitysyhteistyöbudjetista melko pieni siivu, 65 miljoonaa euroa, suunnataan kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön. Järjestöillä on kuitenkin kokoaan suurempi näkyvyys Afrikassa, etenkin sen itäisissä osissa.

Myös järjestötyössä näkyvät nyt muuttoliikkeet. Esimerkiksi Ugandaan on tullut yli miljoona pakolaista Etelä-Sudanista ja Kongon demokraattisesta tasavallasta. Elämä pakolaisleireillä ja konfliktialueilla on usein odottamista, ja muun muassa Kirkon Ulkomaanavun KUAN ajatuksena on ollut, että tuon ajan voisi käyttää uusien taitojen opetteluun tai jopa tutkinnon suorittamiseen.

KUA on Ugandassa yhdistänyt humanitaarisen avun suomalaiseseen koulutusosaamiseen ja samalla hankkinut kansainvälistä rahoitusta esimerkiksi EU:lta, YK:lta ja Yhdysvaltain kehitysyhteistyövirastolta USAIDilta. Vuonna 2014 järjestöllä oli Ugandassa kourallinen työntekijöitä, mutta tänä vuonna heitä on jo 130.

AFRIKKAA OLISI LÄHESTYTTÄVÄ NYKYISTÄ SUUNNITELMALLISEMMIN JA STRATEGISEMMIN. TARVITAAN MYÖS LISÄÄ KÄSIPAREJA, AIKAA JA RAHAA.

Kaikilla järjestöillä ei mene yhtä hyvin kuin KUAlla. Vuonna 2016 toteutetut 40 prosentin kehitysyhteistyöleikkaukset ovat lisänneet järjestöjen välistä kilpailua, ja toiminta on ammatillistunut. Esimerkiksi osa Tansaniassa toimineista järjestöistä on tämän myötä pudonnut pois tuen piiristä.

Myös jotkut suuret järjestöt ovat vähentäneet läsnäoloaan Afrikassa. Suomalaisten kehitysjärjestöjen kattojärjestö Fingo (entinen Kepa) lakkautti maatoimistonsa Tansaniassa ja Mosambikissa vuonna 2018 leikkausten vuoksi. Myös lähetys- ja kehitysyhteistyöjärjestöt Fida ja Suomen Lähetysseura, joilla on perinteisesti ollut suhteellisen suuri läsnäolo Afrikassa, ovat vähentäneet henkilöstöään.

Asiantuntijoiden mukaan järjestöillä on tulevaisuudessaakin oma tärkeä roolinsa Afrikassa, sillä ne toimivat usein ulkopoliittikan ja yritysmaailman ulkopuolella.

KOULUTUSVIENTIÄ VARAKKAILLE

KUAn pakolaisleiritoiminnan yhtenä tavoitteena on ollut lieventää Afrikan oppimisen kriisiä. Monissa Afrikan maissa saadaan jo lapset kouluun, mutta opetuksen taso on yhä alhainen. Puutetta on etenkin ammattiin tähtäävästä koulutuksesta.

Suomi aloitti kansainvälisen Pisa-menestyksensä myötä järjestelmällisen koulutusviennin kymmenisen vuotta sitten, ja panostus on alkanut tuottaa hedelmää. Afrikassa vientituotteita ovat opettajankoulutuksen lisäksi koulun johdon koulutus ja korkeakoulututkinnot. Tärkeimpiä kohdemaita ovat Etelä-Afrikka, Egypti ja Namibia.

Yksittäiset myyntituotteet vaihtelevat pienistä suurin. Esimerkiksi Marokossa käynnistyi vastikään ensimmäinen suomalaisen mallin mukainen päiväkot. Mosambikissa puolestaan suomalaisen koulutusyhtiön Sopranon ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun on tarkoitus jatkokouluttaa digitaalisesti 200 000 opettajaa seuraavan viiden vuoden aikana.

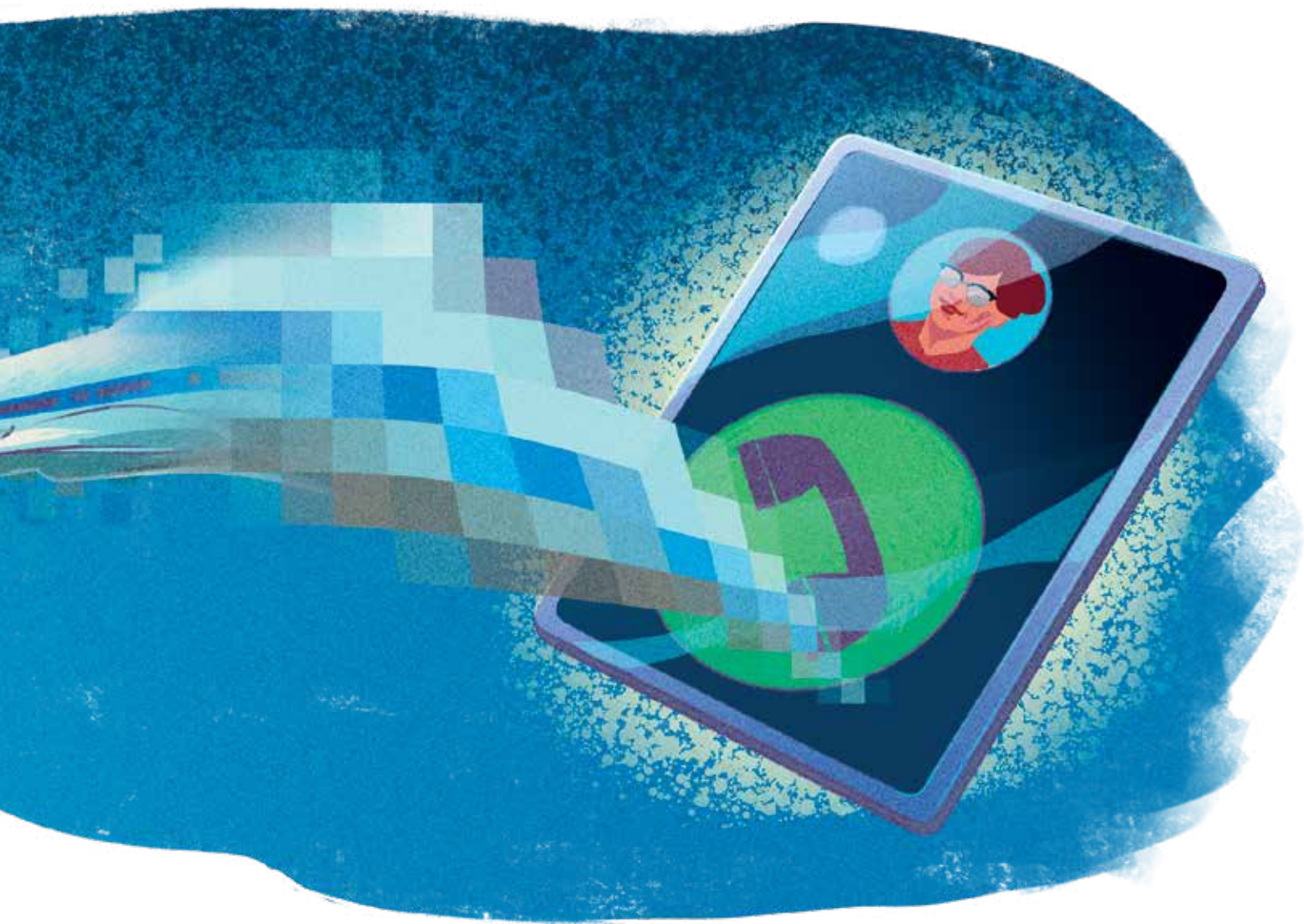
Kauppaa käydään Afrikassakin pääosin ostokykyisen yksityissektorin kanssa. Suomalaiset koulutusviennin

ammattilaiset ovatkin joutuneet pohtimaan, onko eettisesti oikein toimia varakkaiden yksityiskoulujen kanssa. Asiantuntijan mukaan myönteistä on se, että Suomen koulutusvienti parantaa joka tapauksessa kohdemaan koulutusastetta ja paikallinen yksityissektori toimii esimerkkinä julkiselle sektorille.

Kaikkiaan suomalaiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat lisänneet toimintaansa Afrikassa, ja suosituimpia toimintamaita ovat Namibia ja Etelä-Afrikka. Lähetystömaissa näkyvin toimija on Aalto-yliopisto, ja esimerkiksi Helsingin yliopistolla on kaksi omaa tutkimusasemaa Afrikassa.

Asiantuntijoiden mukaan korkeakoulujen Afrikayhteistyö on kuitenkin hajanaista ja henkilösidonnaista. Asioiden edistäminen vaatii erityisen paljon läsnäoloa, ja kumppanuuksien rakentaminen alusta loppuun asti on yksittäisille toimijoille työlästä.

Myös koulutusviennissä on käytännön ongelmansa. Opettajia esimerkiksi lennätetään Suomesta Afrikkaan tai päinvastoin, jotta koulutusta voidaan tehdä kasvotusten. Tästä syystä toiminnan laajentamisen rajat tulevat nopeasti vastaan. Siksi asiantuntijat suosittelevat, että tulevaisuudessa kehitettäisiin digitaalisia koulutuksia, kuten esimerkiksi Soprano jo tekee Mosambikissa.

LISÄÄ RESURSSEJA TARVITAAN

Suomen Afrikka-suhteiden heikkoutena pidetään usein sitä, että maallamme on hyvin ohuet historialliset siteet Afrikan maihin. Suomen nykyiset Afrikka-suhteet keskittyvät pääosin muutamiin Britannian

entisiin siirtomaihin. Nämä alueet ovat olleet kielellisesti ja kenties kulttuurisestikin helpommin lähestyttäviä kuin esimerkiksi ranskankielinen Länsi-Afrikka.

Vaikka Afrikka-yhteydet ovat hajanaisia, maanosaan liittyvät kysymykset lähentyvät päivänpolitiikkaa. Siksi asiantuntijoiden mielestä Afrikkaa olisi lähestyttävä nykyistä suunnitelmallisemmin ja strategisemmin.

Pelkät strategiatkaan eivät riitä, vaan tarvitaan lisää käsipareja, aikaa ja rahaa. Ilman niitä taloudellista ja poliittista kanssakäymistä on mahdotonta lisätä, asiantuntijat arvioivat. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Useisiin itäisen Nepalin
vuoristokyliin pääsee vain
järellä maastoautoilla.

NEPAL

KATASTROFIN KOITTAESSA

Yhä useampi asukas Itä-Nepalin vuoristokylissä tietää, miten pitää
toimia, kun maa järisee tai liejuinen tulvavesi hautaa alleen koteja.

TEKSTI JA KUVAT PÄIVI ÄNGESLEVÄ

Maanviljelijä Laxmi Tumbapo katsoi taivaalle pienessä Sangurigadin kylässä Itä-Nepalin vuoristoseudulla. Hän hieroi silmiään ja katsoi uudestaan.

Se oli totta. Taivaalta satoi vettä, ja sen mukana jotain valkoista.

Hän katsoi, kuinka valkoinen aine peitti maan. Se oli kuin jauhoa. Se tarttui kasvien lehtiin ja värjäsi vuoristopuron veden valkoiseksi. Sitruunat puissa muuttuivat valkoisiksi. Jopa astiat, jota vaimo vedellä pesi, muuttuivat valkoisiksi.

Häntä puistatti. Mitä oli tuo outo jauho, jota satoi taivaalta?

Varmasti jotain, joka liittyi ilmastomuutokseen, hän ajatteli. Se huolestutti häntä ja muita kyläläisiä. Heistä sää oli aiempaa lämpimämpi, myrskytuulet hurjempia. Sateita ei voinut ennakoida. Välillä oli liian kuivaa, toisinaan vettä tuli liikaa.

Sadot olivat vaarassa.

Tumbapo katsoi valkoista peltoaan. Hän oli 48-vuotias, asunut alueella ikänsä. Hän oli täysin ymmällään.

Laxmi Tumbapo ei voi ymmärtää, mistä äärimmäiset sääilmiöt johtuvat.

AINA VAARASSA

Nepal on yksi maailman vähiten kehittyneistä ja köyhimmistä maista. Asukkaita on vajaat 30 miljoonaa. Heistä neljä viidestä asuu vuoristoseuduilla, joissa tulvat ja kuivuus vuorottelevat ja maanvyörymät ja hurjat myrskytuulet ovat yleisiä.

Ilmasto on muuttunut, Dharanin alueen pormestari **Manju Bhandari** sanoo.

Siihen hän uskoo vakaasti. Esimerkiksi hän ottaa hallintoalueensa Itä-Nepalissa. Yli puolet alueesta on vuoria ja metsää, ja ilmasto oli ennen viileä. Talvisin satoi lunta. Sadekausi alkoi säännöllisesti toukokuussa ja kesti syyskuuhun.

Nykyisin voi olla kuumaa, jopa 40 astetta.

Vain harvoin sataa lunta. Usein on liian kuivaa, jolloin vesivarat ehtyvät. Vielä kymmenen vuotta sitten juomavesi yhdestä lähteestä riitti helposti dharanilaisille. Enää ei, vaikka väestö ei ole merkittävästi kasvanut, Bhandari kertoo.

Toisinaan sataa, vaikkei ole sadekausi. Rankkasateet monsuunikaudella voivat jatkua viikkoja, ja silloin on syytä huolestua, hän sanoo.

Dharanin kaupunki sijaitsee Sardu- ja Seuti-jokien välissä, ja sitä ympäröivät Chure-vuoret. Viime vuosi-

kymmeninä metsiä on hakattu rajusti. Churen rinteille on jäänyt paljon irtonaista maata, jota vuorilta valuva sadevesi imee mukaansa.

Mutavyöryt hautaavat taloja alleen.

Tulvat ajavat köyhiä ihmisiä evakkoon jokirantojen kevytrakenteisista taloista. Epidemiat, kuten kolera, lisääntyvät. Hyttysset levittävät vaarallista denguekuumetta.

Myös liikenne saattaa pysähtyä. Miten ihmiset sitten saavat ruokaa, Bhandari kysyy.

Tuulet ovat entistä hurjempia. Viime maaliskuussa 28 ihmistä eteläisessä Nepalissa sai surmansa poikkeuksellisen voimakkaassa myrskyssä, joka luokiteltiin jälkeensä maan ensimmäiseksi tornadoksi eli pyörremyrskyksi.

Monissa kylissä on ryhdytty kartoittamaan riskejä. Pelastussuunnitelmia on tehty.

Se on välttämätöntä, sillä nepalilaiset ovat alituisesti vaarassa, Bhandari sanoo.

TAIDOT KARTTUVAT

Kun katastrofi iskee, apua vuoristokyläin saa odottaa.

Harka Khadaka, 48, tietää sen. Hän asuu Kuttidan kylässä itäisellä vuoristoseudulla, jonka asukkailla ei ollut aavistustakaan, miten toimia hädän hetkellä.

Siksi hän ilmoittautui empimättä ensiapu- ja katastrofivalmiuskoulutuksiin. Ne kuuluvat Nepal ja Suomen Punaisen Ristin nelivuotiseen Race II -projektiin, jota rahoitetaan myös Suomen kehitysyhteistyövaroilla. Projektissa syrjäisten yhteisöjen asukkaita tuetaan autamaan itse itseään.

Khadaka on taidoistaan todella ylpeä.
”Osaan antaa ensiapua, vaikka sitoa murtuneen jalan.”

Hän seisoo Kuttidandan kylänraitilla. On rauhallista. Nainen pesee käsin pyykkiä, toinen pilkkoo kirveellä polttopuuta. Miehet ovat uteliaita, kerääntyvät hänen ympärilleen.

Khadaka kertoo heinäkuusta 2017, jolloin satoi tauotta useita päiviä.

Neljäntenä iltana tulvavesi valui vastapäistä vuorenrinnettä pitkin, imaisi maata mukaansa ja hautasi viisi-henkisen perheen talon. Vaimo ja kolme lasta pääsivät ulos, mutta perheen isä menehtyi kotiovelleen.

Khadaka kuuli onnettomuudesta ja kokosi pelastusryhmän paikallisista asukkaista. Haavat oli sidottava, alue piti eristää. Hän määräsi, että vuorenrinteen asukkaat ja heidän karjansa on siirrettävä turvaan, ja heille on tarjottava yöpaikka ja ruokaa.

Kylässä oli kerätty rahaa, vaatteita ja riisiä katas-trofeja varten.

Perhe sai hätäapua, lopulta uuden kodin.

Khadaka elää maanviljelystä, kuten valtaosa kyläläisistä. Hän on oppinut paljon myös siitä, miten ihmis-ten toimet vaikuttavat luontoon.

Yogita Rai (luokan edessä) näyttää yläkoulussaan Dharanissa, kuinka kädet pestään oikeaoppisesti.

NEPAL

VÄESTÖ: Noin 29 miljoonaa

BKT/ASUKAS: Noin 830 euroa (Suomi reilut 42 000)

ELINAJANODOTE (MIEHET/NAISET): 69/72 vuotta

LUKUTAITO: Kolme neljästä yli 15-vuotiaasta miehestä ja puolet naisista osaa lukea ja kirjoittaa

PINTA-ALA: 147 000 neliökilometriä, josta neljännes metsää. Vuonna 1990 metsää oli kolmannes pinta-alasta

CO₂-PÄÄSTÖT ASUKASTA KOHTI:
0,3 tonnia hiilidioksidiekvivalenttia (Suomi 8,7 tonnia)

TUHOISIN LÄHIAJAN LUONNONKATASTROFI:

Keväällä 2015 kaksi yli seitsemän magnitudin maanjäristystä, joissa menehtyi lähes 9 000 ihmistä

Lähteet: Tilastokeskus, CIA The World Factbook, Maailmanpankki, YK

PIENET TEOT MERKITSEVÄT

Nepalilainen sanonta kuuluu: Jos yksi ihminen sylkee, se ei ole mitään, mutta jos sadat ihmiset sylkevät yhdessä, syntyy joki.

Dipesh Baniya, 21, uskoo siihen.

Hän opiskelee kolmatta vuotta taloustiedettä ja omistaa pienen hotellin ja kaupan. Lisäksi hän toimii vapaaehtoisena katastrofivalmiuskomitean koordinaattorina kotikylässään Singhapurissa Itä-Nepalissa.

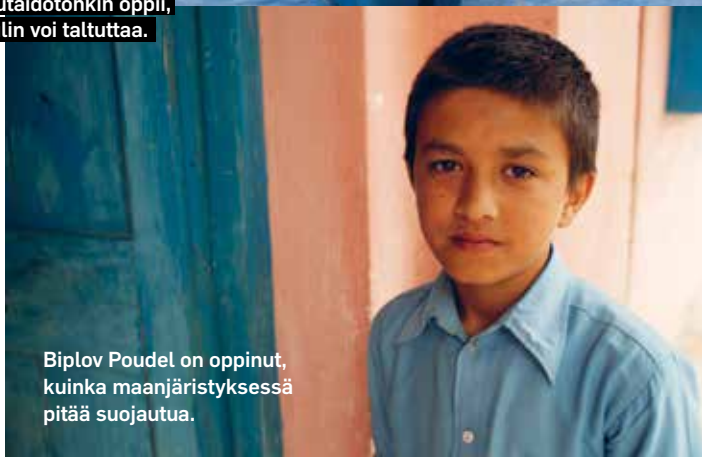
Hänestä inhimillinen kärsimys vähenee, jos yhä useampi kyläläinen oppii, miten suojautua, pelastautua ja auttaa muita keinoilla, jotka ovat paikallisesti mahdollisia. Esimerkiksi hän ottaa tulipalon, joka syttyi läheisellä Kavelin torilla.

Baniya kokosi pelastusryhmän aikuisista ja lapsista, jotka olivat paikalla.

Vettä ei ollut tarpeeksi, joten he sammuttivat tulen puun- ja banaaninlehdillä. Eräs nainen huusi apua.

Punaisen Ristin katuteatterissa lukutaidonkin oppii, kuinka ripulin voi taltuttaa.

Biplov Poudel on oppinut, kuinka maanjäristyksessä pitää suojautua.

Hän oli murtautunut selkäänsä ja jäänyt loukkoon kotiinsa. Hänet oli pelastettava, joten Baniya kokosi parit torilla lojuvista lankuista.

Hänestä pienet teot merkitsevät.

Baniya näyttää Singhapurin kylän kartan, joihin on merkitty katastrofille alttiit alueet. Niihin on kiinnitetty erityistä huomiota. Maanvyöryjä voi ehkäistä istuttamalla puita rinteisiin, ja niiden tuhoja voi estää vaikka kivimuureilla.

Tulvia voi hallita padoilla ja pengerryksillä.

Maanjäristyksiä yhteisö ei voi estää, mutta suojautua niiltä voi.

OPPEJA KOTEIHIN

Kolmetoistavuotias **Biplov Poudel** muistaa hyvin huhtikuun 25. päivän vuonna 2015 ja sen hetken, jolloin maa alkoi järähdellä ensimmäisen kerran. Oli vapaapäivä koulusta. Hän oli kiivennyt puuhun kotikylässään Panchamukhi Bazarissa.

Hän oli lähellä kotiaan. Puussa hän söi vadelmia, jotka oli kerännyt mukaansa.

Yhtäkkiä hän kuuli oudon äänen, kohta toisen. Silloin hän pelästyi. Hän laskeutui puusta, juoksi kotiinsa ja huusi koko matkan ”äiti, äiti”.

SYNKIMPIEN ENNUSTEIDEN MUKAAN LÄMPÖ- TILA NEPALISSA KOHOAISI ENEMMÄN KUIN MAAPALLOLLA KESKIMÄÄRIN.

Kului kolme viikkoa, ja maa järähteli jälleen yli seitsemän magnitudin voimalla.

Silloin Poudel istui luokkahuoneessaan Shree Panchamukhin koulussa. Hän yritti päästä ulos, kaatui tungoksessa ja ajatteli, että seinät kaatuvat päälle. Häntä pelotti. Missä hän opiskelisi, jos koulu tuhoutuisi? Ehkei hän edes selviäisi.

Kukaan oppilaista ei menehtynyt. Yksi koulurakennuksista vaurioitui. Poudel päätti, että ”mitä tahansa tapahtuu, jatkan omassa koulussani”.

Tuon kevään jälkeen koulussa on varauduttu katastrofeihin.

Punaisen Ristin kouluttajat ovat painottaneet, ettei saa hätäntyä. Maanjäristyksessä pitää pyrkiä ulos avoimelle kentälle. Jos joutuu jäämään luokkahuoneeseen, on kumarruttava pulpetin alle, suojattava pää käsillä ja pysyttävä alhaalla.

Siihen on muistisääntö ”alas, suojaudu ja pysy”.

Myös muita ensiapuita on harjoiteltu. Ympäristöopin tunneilla on puhuttu paljon ilmastonmuutoksesta ja siitä, miten kukin voi omilla toimillaan vaikuttaa.

Poudel on jakanut oppimaansa sisaruksilleen ja vanhemmilleen, myös muille kyläläisille. Tiedon levittäminen on yhteisön kannalta tärkeää, ja siihen opettajat jopa patistavat.

SYNKÄT ENNUSTEET

Elämä vuoristokylissä on uhattuna, Laxmi Tumbapo ajatteli.

Valkoinen jauho, jota Sangurigadin kylässä satoi viime vuonna, saastutti hetkeksi makean veden ja lähes tuhosi sadon. Hänestä se oli pelottavaa.

Hän oli kuullut arvailuja siitä, mitä valkoinen aine voisi olla.

Nepalilaiset epäilivät silikonijauhetta, jota myrskytuulet kuljettivat Sangurigadiin. Ehkä jopa Kiinasta asti, sillä se tuottaa eniten silikonijauhetta maailmassa.

Entä jos tuollaiset sateet yleistyvät? Tumbapo oli pohtinut.

Hänestä tuntui ajoittain, ettei hän tajua sään ilmiöistä enää mitään. Ilmasto oli muuttunut, mutta miksi? Sangurigadin alueella kasvoi paljon kasveja, ja puita oli istutettu.

Tumbapo oli kuullut ilmastoennusteita, kaikenlaisia.

Synkimpien ennusteiden mukaan lämpötila Nepalissa kohoasi enemmän kuin maapallolla keskimäärin. Talvisin olisi entistä kuivempaa, ja vedestä olisi huutava pula. Sadekaudella sataisi entistä rankemmin, ja kesäisin tulvat lisääntyisivät.

Osa Nepalin yuristojen jäätiköistä sulaisi.

Sen Tumbapo ymmärsi. Hän oli nähnyt, etteivät vuorten huiput peittyneet enää lumeen. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja, joka vieraili keväällä Nepalissa Suomen Punaisen Ristin viestintädelegaattina.

TEPPO ESKELINEN

SIVUUTTAAKO TALOUSKASVU DEMOKRATIAN?

Muuttuva maailmanpolitiikka haastaa käsityksemme talouskasvun ja demokratian välisestä dynamiikasta. Demokratian tulisi kyetä antamaan köyhydessä eläville ihmisille lupaus paremmasta tulevaisuudesta.

Kehitys tarkoittaa yhtäaikaista vaurastumista ja demokraattisten vapauksien kasvua – ainakin periaatteessa. Tosielämässä yhteiskunnalliset muutokset eivät ole näin suoraviivaisia. Erityisesti talouskasvun ja demokratian suhde on alkanut viime aikojen maailmanpolitiikassa näyttää entistä jännitteisemmältä. Tämä näkyy teoreettisina erimielisyyksinä ja vaikeina valintoina.

Ongelmien kohtaamista ja valintojen tekemistä helpottaa, jos todellisuutta ei paeta yleisen kehityspuheen taakse.

Basecon slummialueen taustalta kohoaa Manilan pilvenpiirtäjiä. Presidentti Rodrigo Duterte on johtanut Filippiinejä kovin ottein kohti itsevaltaisempaa hallintoa.

OPTIMISMIN AJAN JÄLKEEN

Käsityksiä talouskasvun ja demokratian suhteesta on näihin päiviin asti hallinnut jonkinlainen naiivi optimismi. Taustalla on kolmisen vuosikymmentä vaikuttanut kylmän sodan jälkeisen ajan mentaliteetti. Berliinin muurin murtuminen marraskuussa 1991 loi sukupolvikertomuksen, jossa taloudellinen menestys ja demokratia sulautuivat yhdeksi yhteiskuntamalliksi.

”Komentotaloudet” olivat epäonnistuneet. Myös globaalin etelän maiden oletettiin kulkevan kohti vaurautta ja demokratiaa – ehkä joskus horjuvin askelin, mutta ilman epäselvyyttä suunnasta. Kuluttajina valtaistuneet kansalaiset alkaisivat ennemmin tai myöhemmin vaatia demokraattisia reformeja. Demokraattisten vapauksien ilmapiiri taas lisäisi innovaatioita ja tuottavuutta ja kasvattaisi taloutta entisestään.

Yhden aikakauden voi sanoa olevan loppuillaan, kun tällaisen optimismin ylläpitäminen alkaa näyttää kovin vaikealta. Demokratia ei etenekään itsestään vaan ottaa takapakkia kaikesta talouden ja teknologian kehityksestä huolimatta. Sen yhteys talouskasvuun näyttää sekavalta, satunnaiselta ja välillä ristiriitaiselta.

Tästä seuraa joukko kysymyksiä: Onko demokratian ja talouden kehityksellä jokin järjestys? Onko demokraattisen kapitalis-

ARGUMENTTI, JONKA MUKAAN ”KEHITYKSEN ALKUMETREILLÄ TARVITAAN MÄÄRÄTietoista JOHTAJUUTTA”, ON SYYSTÄKIN BRUTAALIEN HALLITSIJOIDEN SUOSIOSSA.

min kilpailijaksi syntynyt uudenlainen dynaaminen yhteiskuntamalli? Miksi demokratiaa halutaan tai ei haluta?

Mitä demokratialla ylipäänsä tarkoitetaan?

KEHITYKSEN JÄRJESTYS

Akateemisessa kirjallisuudessa keskustelua demokratian ja talouden suhteesta on toki käyty kauan. Perusasetelmat voi hahmottaa karkeasti seuraavaan tapaan.

Yhden koulukunnan mukaan talous on saatava ensin kuntoon, jotta demokratia voisi toimia. Tämän ajatuksen esitti politiikantutkija Samuel Huntington jo 1960-luvulla. Samaa tarinaa

Myyjä asettelee lehtiä esille Yangonissa Myanmarissa. Myanmarin lehdistönvapaus on ollut tiuhaan otsikoissa. Toukokuussa Myanmar vapautti kaksi pitkään vankina ollutta Reutersin toimittajaa.

LIISA TAKALA

MIKÄÄN LUONNONVOIMA EI TUOTA SIISTIÄ SIIRTYMÄÄ DEMOKRATIAAN TALOUDEN KASVETTUA TARPEEKSI.

sijoiden suosiossa. Eivätkä markkinavapaudet ole missään synnyttäneet automaattisesti demokratialiikkeitä.

KILPAILEVA KASVUMALLI

Muuttuva maailmantilanne näyttää joka tapauksessa muuttavan myös talouskasvun ja demokratian välistä dynamiikkaa. Kehitystalous-tiede ja monet kehitysteoriat etsivät yleispäteviä ja historiatonnia lainalaisuuksia tai ”kehityspolkuja”, mutta monet ilmiöt ovat tosiasiaa hyvin kontekstisidonnaisia. On kysyttävä, miltä näyttää demokratian ja talouskasvun suhde tässä ja nyt.

Nopeimmin talouttaan kasvattavat maat ovat varsin keskusjohtoisia, luonnonvara- ja teollisuusvetoisia talouksia. Tällaisia maita on erityisesti Itä- ja Keski-Aasiassa sekä Afrikassa. Viimeisimpien tilastojen mukaan maailman nopeimmin talouttaan kasvattavat maat ovat Ruanda ja Eritrea. Muita viime aikojen vahvoja kasvutalouksia ovat esimerkiksi Kiina, Etiopia, Turkmenistan, Norsunluurannikko ja Myanmar.

Tilanne eroaa selvästi kylmän sodan loppuvaiheista, jolloin kasvu keskittyi demokraattisia käytäntöjä seuraileviin Euroopan ja Pohjois-Amerikan maihin.

Nykyisissä nopeimman talouskasvun maissa keskusvallan rooli on yleensä merkittävä: se ohjailee strategisesti, houkuttelee ja valikoi suurinvestointeja sekä luo riittävän vakaan taloudellisen toimintaympäristön. Suurella joukolla ihmisiä on kohtuullisen hyvät markkinavapaudet. Valtio kuitenkin tuhoaa demokraattiset vapaudet, pidättää toisinajattelijoita mielivaltaisesti ja heittelee ihmisiä miten sattuu strategisten investointitarpeiden tieltä. Poliittinen toiminta tukahdutetaan. Suuret investoinnit suunnitellaan ja neuvotellaan salassa.

Tällaisten valtioiden poliittista polttoainetta on usein ylpeys nykyisestä kovaotteisesta kasvusta nimenomaan läntisen mallin vaihtoehtona. Johtajien retoriikassa eurooppalaisten huoli ihmis-oikeuksista on samaa uuskolonialismia kuin epäilelt kauppasopimuksetkin. Vuosikymmenten kokemukset ohjelmista, joissa vaadittiin talouskuria ja demokratiaa, johtavat molempien hylkäämiseen: nyt talous kasvaa ja poliittinen komento on kova.

Nykyisissä nopean talouskasvun maissa on hyvin vähän merkkejä demokraattisista muutospainesta, mikä kyseenalaistaa sen, että talous ensin -ajattelulla olisi ylipäänsä yhteyttä demokraatioon.

Samaan aikaan on selvää, että kasvua voidaan luoda hyvin epädemokraattisissa oloissa, mikä kumoaa ajatuksen demokratian ja talouskasvun kohtalonyhteydestä. Erityisesti Kiina näkee ”mallinsa” myös uusille kumppaneilleen Afrikassa tarjottavana kehitysmallina.

jatkaa esimerkiksi YK-yliopiston kehitystaloustieteen tutkimuslaitoksen UNU-WIDERin uusi johtaja **Kunal Sen** *Kehitystaloustiede*-lehden haastattelussa maaliskuussa.

Toisen koulukunnan mukaan demokratia on täysin välttämätöntä taloudellisten katastrofien estämiseksi. Taloustieteilijä **Amartya Sen** osoitti klassikkotutkimuksessaan noin 40 vuotta sitten vahvan yhteyden nälänhätien ja demokratian puutteen välillä. Millä tahansa tulotasolla ihmisten on äärimmäisen tärkeä saada äänensä kuuluviin. Demokraattiset vapaudet myös lisäävät mikrotason taloudellista aktiivisuutta.

Molempien teorioiden yllä leijuu vakavista ja riskialttiista valinnoista johtuva pelko. Jos köyhässä ja autoritaarisessa valtiossa on panostettava joko talouden tai demokratian kehitykseen, mitä seuraa väärästä valinnasta?

Äkillisen demokratisoitumisen pelätään johtavan poliittisten konfliktien kärjistymiseen ja yleiseen kaaokseen. Toisaalta jos taloudelliset pyrkimykset kerran asetetaan demokraattisten vapauksien edelle, mikään luonnonvoima ei tuota siistiä siirtymää demokratiaan talouden kasvettua tarpeeksi.

Argumentti, jonka mukaan ”kehityksen alkumetreillä tarvitaan määrätietoista johtajuutta”, on systäkin brutaalien hallit-

DEMOKRATIA EI OLE HALLINNOLLINEN RITUAALI

Näyttääkin varsin perustellulta ajatella, ettei demokratiaan kannata suhtautua omalla painollaan etenevänä voimana. On myös vaarallisen tuntuista tuudittautua ajattelemaan, että kunhan bruttokansantuote saavuttaa riittävän tason, despoottinen hallinto toteaa, että kehitysteorian valossa on aika poistua valasta ja järjestää vaalit.

Toisin sanoen demokratia edellyttää sen aktiivista edistämistä. Tämä johtaa kysymyksiin siitä, miksi demokratiaa – ja toisaalta talouden kasvua – halutaan tai pitäisi haluta. Jos hierarkkinen kasvumalli nähdään demokratian kilpailijana, eikä ainoastaan välivaiheena kohti demokratiaa, tulisi miettiä, mikä demokratiasta tekisi houkuttelevaa.

Taloukasvun ja demokratian suhde riippuu paljolti demokratian määritelmästä. Demokratian edellytyksiä ovat käsitys tasa-arvoisesta poliittisesta osallistumisesta sekä vapaa ja kriittinen julkisuus. Näin laajasti ymmärrettynä demokratia on paljon muutakin kuin äänestämistä.

Viime aikoina demokratialla ympäri maailmaa on ollut vaarana trivialisoitua pelkäksi äänestystapahtumaksi. Taloutta kasvattavat prosessit voikin usein kytkeä yhtä lailla vaalidemokratiaan kuin sen puutteeseen.

Demokratiaa puolustetaan nimenomaan osoittamalla, että se ei ole pelkkä hallinnollinen rituaali vaan kyse on kenen tahansa vallasta vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan. Tällöin demokratia näyttäytyy ensi sijassa hierarkian vastakohtana. Sen suhde taloukasvuun ei ole määrällinen vaan laadullinen: demokratia tuottaa helpommin ”kasvua alhaalta” keskusjohtoisen ja ”pisarointiin” luottavan kasvuun sijaan.

SÄILYYKÖ DEMOKRATIAN HOUKUTTELEUVUUS?

Olenaisinta on, vaikuttaako demokratia lupaukselta köyhyyydessä elävien ihmisten näkökulmasta. Jos demokratia assosioituu onnet-

tomiin talousreformeihin tai näyttää merkityksettömältä rituaalilta, harvalla on syytä ottaa suuria riskejä sen puolesta.

Toisaalta jos demokratiaa ajatellaan enemmänkin oman äänen saamisena kuuluviin, intressi demokraattisten käytäntöjen puolustamiseksi on suurempi.

Demokratian ja taloukasvun suhde kääntyy samalla vielä kertaalleen ympäri. Taloukasvua pidetään kehitysteorian piirissä hyvänä siitä varsin itsestään selvästä syystä, että se nostaa ihmisiä köyhyydestä. Siksi on olennaista nähdä, miten taloukasvu ja erityisesti autoritaarinen kasvumalli voivat myös vahingoittaa köyhyyydessä eläviä ihmisiä.

Maiden sisäinen taloudellinen eriarvoisuus kasvaa lähes kaikkialla, eli kasvun ja köyhyyden vähenemisen yhteys on heikentynyt. Toiseksi jätti-investointeihin nojaava kasvu merkitsee monille pakkomuuttoa maan ”tuottavamman” käytön tieltä tai paikallisesti käytössä olleiden luonnonvarojen menettämistä. Myös pyrkimys saada osansa tuottavuuden kasvusta järjestäyty-mällä voi osoittautua hengenvaaralliseksi.

Taloukasvun jaloissa eläkin entistä suurempi joukko ihmisiä, jotka haluaisivat jollakin keinoin päästä ilmaisemaan vastustuksensa käynnissä oleville hankkeille ja saamaan kasvusta osansa. Heille laajemmin ymmärretty demokratia voi olla merkittäväkin lupaus, ja viime kädessä väylä hyötyä kasvavasta taloudesta.

TOIVO PAREMMASTA TULEVAISUUDESTA

Sekä demokratiaa että köyhyyden vähenemistä halutaan samasta syystä: ne edustavat toivoa paremmasta tulevaisuudesta. Sen sijaan, että uskottaisiin hyviä asioita yhteen nippuun paketoivaan kehitykseen, tulisi kysyä, mitä demokratia ja talouden kasvu lupaavat eri ihmisille eri aikoina.

Jos demokratia ymmärretään laajasti kykynä vaikuttaa ympäröiviin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, se on köyhyyydessä eläville elintärkeää. Demokratian sanansaattajina itseään pitävien maiden olisikin hyvä kääntää katse pois muodollisista insti-tuutioista ja kysyä, miten tällaista laaja-alaista osallisuutta voitaisiin edistää. Ehkä tämän kysymyksen äärellä tulee pohdittua myös oman demokratian kehittämistä. Esimerkiksi kansalais-toiminnan tila on viime aikoina kaventunut sekä demokraattisissa että epädemokraattisissa valtioissa.

Toisaalta jokainen materiaalisessa puutteessa elävä varmasti haluaa eroon tuosta puutteesta. On kuitenkin tärkeää huomata, että ”taloukasvu” ei ole yhtenäinen tapahtuma vaan hyvinkin erilaisten yhteiskunnallisten kehityskulkujen seuraus. Se voi merkitä suurten ihmisjoukkojen elämänlaatua parantavaa köyhyyden vähenemistä, mutta se voi yhtä lailla merkitä vaurauden keskittymistä, uusia marginalisoidumisen muotoja ja traagisia ympäristötuhoja.

Demokratiaa ei ainakaan kannata uhrata mille tahansa kasvulle. Kysymys on viime kädessä siitä, ollaanko demokratiaa valmiita puolustamaan myös maailmassa, jossa demokratiavaati-mukset voivat tarkoittaa kapuloita kaupallisen yhteistyön ja taloukasvun rattaisiin. •

Kirjoittaja on kehitystutkimuksen yliopistonlehtori Jyväskylän yliopistosta. Hänen kirjansa Demokratia utopiana ja sen vastavoimat ilmestyi alkuvuodesta Vastapainon kustantamana.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

Viljelijöiden on ollut vaikea löytää toimeentuloa vuoristoisessa Lesothossa sen jälkeen, kun he joutuivat muuttaamaan pois Katsen padon alta 1990-luvulla.

LK/PAULA LUDWIG

ELINA GRUNDSTRÖM

MAALITAUULUNA TOIMITTAJA

Toimittajien työtä ei enää estetä lainsäädännöllä vaan henkisesti ja fyysisellä väkivallalla sekä kaappaamalla medioita.

Kun meille Julkisen sanan neuvostoon tulee ulkomaalaisia vieraita, kevyeksi tarkoitettu alkujutustelu voi saada mykistävän käänteen. Viimeksi näin kävi Somaliassa journalistiliiton pääsihteerin kanssa. Kun kysäisin, miten heillä on nämä sääntelyasiat hoidettu, hän piti lyhyen esitelmän siitä, mitä tehdään, kun toimittaja pidätetään. Poliisin hoivista toimittaja saadaan usein jo parissa päivässä ulos. Armeijan kanssa neuvottelemiseen voi mennä parikin viikkoa.

”Terroristiryhmät ovat pahimpia. Jos terroristit vievät toimittajan, on vaikea tehdä mitään. He pitävät vankejaan määrättömän pitkiä aikoja ja myös tappavat”, hän summasi. Hiljaiseksi veti.

MEILLÄ EI TOIMITTAJIA ole murhattu vuosikymmeniin. Suomalainen lehdistönvapaus on muodostunut tavaramerkiksi, jota tullaan ihmettelemään kaukaisistakin maista. JSN:n puheenjohtajana olen rutinoitunut selittämään sananvapausturisteille, millä tavalla itsesääntely tuottaa lehdistönvapautta.

Mekanismi on tämä: kun toimittajat valvovat vapaaehtoisesti omaa toimintaansa, valtiolla ei ole tarvetta puuttua siihen. Sen seurauksena media-alan lainsäädäntö on liberaalia.

Meillä on siis totuttu ajattelemaan lehdistönvapautta lainsäädännön näkökulmasta. Sana on vapaa, jos maassa ei ole sensuurilakeja.

Näyttää kuitenkin siltä, että tällainen ajattelu on käynyt vanhanaikaiseksi. Lehdistönvapautta rajoittavat mekanismit ovat muuttuneet. Toimittajien työtä ei enää estetä lainsäädännöllä vaan henkisesti ja fyysisellä väkivallalla sekä kaappaamalla medioita.

Populistiset poliitikot lietsovat vihaa toimittajia kohtaan, ja sanat muuttuvat teoiksi niin etelässä kuin pohjoisessakin. Toimittajat ilman rajoja -järjestön mukaan 66 journalistia murhattiin työnsä vuoksi vuonna 2018.

Se on enemmän kuin koskaan.

Sekä Intian hindunationalistien että Yhdysvaltain presidentin **Donald Trumpin** kommentit ovat luoneet toimittajavihamielistä ilmapiiriä, joka on antanut kimmokkeita tappouhkauksille ja murhille.

Vielä muutama vuosi sitten lehdistökortin heiluttelu lisäsi toimittajan turvallisuutta kriisitilanteissa. Nykyään se voi tehdä hänestä maalitaulun. Ranskassa vajaa vuosi sitten mieltään osoittaneet keltaliivit kävivät pressiliivisten kimppuun.

Toimittajien halventaminen ja uhkaaminen sosiaalisessa mediassa on muuttunut Suomessakin niin rajuksi, että se aiheuttaa itsesensuuria. Toimittajat eivät viitsi tarttua aiheisiin, joista seuraa väistämättä paskamyrsky. Nuoriin nais- ja vähemmistöjournalisteihin kohdistuva verkkoviha saattaa ohjata heitä ammatinvaihtoon.

TOINEN GLOBAALI EPIDEMIA on tiedotusvälineiden kaappaaminen.

Mediat kautta maailman ovat talousvaikeuksissa, kun mainostulot ovat valuneet yhteisöpalvelu Facebookille ja verkon monialayritykselle Googlelle. Lehtiä ja televisiokanavia on helppo hiljentää ostamalla ne pilkkahintaan. Tätä menetelmää hyödyntävät myös hallitukset, koska ostaminen näyttää siistimmältä kuin sensuurilakien säätäminen. Tunnetuimmat esimerkit ovat Unkarista, Bulgariasta ja Serbiasta.

Tämäkin on ilmiö, jonka suhteen suomalaisten ei pidä olla sinisilmäisiä. Meilläkin medioiden talousvaikeudet antavat ainakin mahdollisuuden poliittisesti motivoituille kaappauksille.

Peli ei silti ole menetetty. Somaliasta kuuluu hyviä uutisia. Somaliassa journalistiliitto julkaisi kesällä omat Journalistin ohjeensa. Tavoite on perustaa maahan myös JSN:n tapainen medianeuvosto.

Siitä se lähtee. Median vapautta on ainakin helpompi puolustaa, kun toimittajat ensin itse varmistavat, että journalismi on itsenäistä ja luotettavaa.

Kirjoittaja on Julkisen sanan neuvoston puheenjohtaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

NOORA LEHTOJUORI

Ann Waweru opettaa
kestäviä tuotantomenetelmiä
Nanyukin alueen viljelijöille
YK:n elintarvike- ja maatalous-
järjestön FAOn hankkeessa.

KENIA

KESTÄVÄSTI ETEENPÄIN

Mitä tarkoittaa kestävä kehitys ja miltä se näyttää? Viisi kenialaista kertoo muutoksista arjessaan ja ympäristössään.

KUVAT LIISA TAKALA TEKSTI EIJA PALOSUO

Vielä kymmenen vuotta sitten Ann Wawerun pikkupelto Nanyukissa keskisessä Keniassa ei riittänyt ruokkimaan ja ravitsemaan häntä ja hänen perhettään. Olo oli heikko, ja terveys kärsi. Elämä muuttui, kun hän ryhtyi peltometsäviljelijäksi. Menetelmässä pellolla viljellään vaihtelevasti eri lajikkeita, mikä auttaa sitomaan ravinteita maaperään. Puut puolestaan säätelevät tulvia ja tuulia. Maaperän kosteus säilötään rikkomalla sen pintaa mahdollisimman vähän ja peittämällä kylvösten juuret lehvillä.

Wawerulle kestävä kehitys tarkoittaa ennakoitavia tuloja.

”Ennen vietin kaiken aikani pellolla, eikä sato siltikään riittänyt. Nyt minulla on enemmän aikaa ja sadosta riittää myös myyntiin.”

Esther Wanjiku on asunut koko elämänsä slummissa Kenian pääkaupungissa Nairobissa. Sinä aikana väkimäärä on alueella lisääntynyt ja jäteongelma pahentunut. Vedestä on pulaa, ja ojat tukkeutuvat jätteistä. Kahden viime vuoden aikana tilanne on kuitenkin kohentunut. Kiertotaloushanke Sanergy on järjestänyt asukkaille kuivakäymälän, jollaisen myös Wanjiku on hankkinut itselleen. Jäte kierrätetään lannoitteeksi ja hyödynnetään rehun raaka-aineena. Wanjikulle kestävä kehitys avautuu kotitalon ulkopuolella. "Ennen jätöksiä oli poluilla, ojissa ja katoilla. Nyt voi kävellä ja ilmakin tuoksu paremmalta."

Elizabeth Karinga työskentelee laadunvalvojana Nairobín lähistöllä sijaitsevassa Burn-tehtaassa, joka valmistaa vähäpäästöisiä ja energiapihejä liesiä. Viidessä vuodessa niitä on myyty yli puoli miljoonaa. "Naapurini ovat innoissaan uudesta teknologiasta. Lietettä on helppo käyttää, ja se kuluttaa vain vähän polttoainetta. Se ei savuta, joten ihmisten ei tarvitse kärsiä enää päänsärystä." Teknologian lisäksi kestävä kehitys vaatii tietoa, Karinga sanoo. Hän on opiskellut muun muassa fysiikkaa ja haluaa valistaa ihmisiä. "Kaikki eivät osaa erottaa uusiutumatonta ja uusiutuvaa energiaa. He kysyvät, mikseivät vain voi keittää avotulella."

James Tunga johtaa kyläkoulua Nanyukin maaseudulla. Hän osoittaa pientä metsikköä, jonka hän on oppilaidensa kanssa istuttanut. Koulussa on myös sadevedenkerääjät. Vaikka teknologia helpottaa arkea, kestäväntä kehitystä on inhimillinen pääoma, Tunga sanoo. "Suurin osa lasten vanhemmista ei osaa lukea eikä kirjoittaa. Nyt kaikki kylän lapset käyvät koulua. Heillä on osaamista, ja he opettavat kotona vanhempiaan."

Eunice Legel pyörittää pientä ravintolaa kotonaan Doldolin kylässä keskisessä Keniassa. Ennen alueella kasvoi metsää, nyt puut ovat harvassa ja vesi vähissä. Ilman vettä ei ole kestävä kehitystä, Legel tietää. Janoiset norsut rikkovat kylän vesipumppuja, ja asukkaat riitelevät vesipisteen jonossa. "Kuivina aikoina ihmiset juovat vettä suoraan joesta ja sairastuvat." Viime vuosina kylän vesihuoltoa on kuitenkin parannettu muun muassa Suomen tuella. Legelinkin pihapiirissä on nyt vesipiste. Enää vettä ei tarvitse hakea kilometrien takaa. "Säästyy aikaa ja rahaa. Vettä riittää myös puhdistamiseen: on ihanaa, että voin pitää ravintolani siistinä."

KIRJOITTAJA TYÖSKENTELEE TIEDOTTAJANA
ULKOMINISTERIÖN KEHITYSVIESTINNÄN YKSIKÖSSÄ.

"MONILLA
AFRIKAN MAILLA ON
KUNNIANHIMOISIA
KANSALLISIA
ILMASTOSUUNNITELMIA.
KENIAKIN RAKENTAA
TUULI-, VESI- JA
AURINKOVOIMAA."

Jokaisen tulisi olla osa ilmaston-
muutoksen ratkaisua, sanoo
ympäristöaktivisti Winnie Asiti.

**Keniaassa
ilmastonmuutos
nousee uutisaiheeksi
lähinnä kuivuuden tai
tulvan yhteydessä,
sanoo toimittaja
Anthony Langat.**

"Huomaamme, että sadekausi lyhenee. Tänä vuonna sateet alkoivat huhtikuun lopulla, kun ne yleensä alkavat jo maaliskuussa. Rannikolla merivesi on noussut suolaamaan pohjavesiä. Olen tavannut ihmisiä, jotka ovat joutuneet lähtemään kodeistaan, kun vuorovesi on noussut rakennuksiin."

Monet jäävät tyhjän päälle.

"Mitä tehdä, jos elää saarella, joka katoaa veden alle? Kuka korvaa? Näiden ihmisten tilanteesta pitäisi keskustella vakavasti", Asiti sanoo.

AFRIKKA EDELLÄKÄVIJÄNÄ

Euroopassa nuorilla on vahva rooli ilmastorintamassa, ja usein teema liitetään nuorten tulevaisuuteen.

Winnie Asitin mukaan Keniaassakin kuunnellaan nuoria, mutta yhtä lailla keskiössä ovat pienviljelijät, joita ilmastonmuutos koskettaa voimakkaasti joka päivä.

Asiti ei näe kenialaisessa keskustelussa syviä jakolinjoja tai lobbareita, jotka pyrkisivät kiistämään ilmastonmuutoksen. Muutos tapahtuu kiihtyvää vauhtia, ja

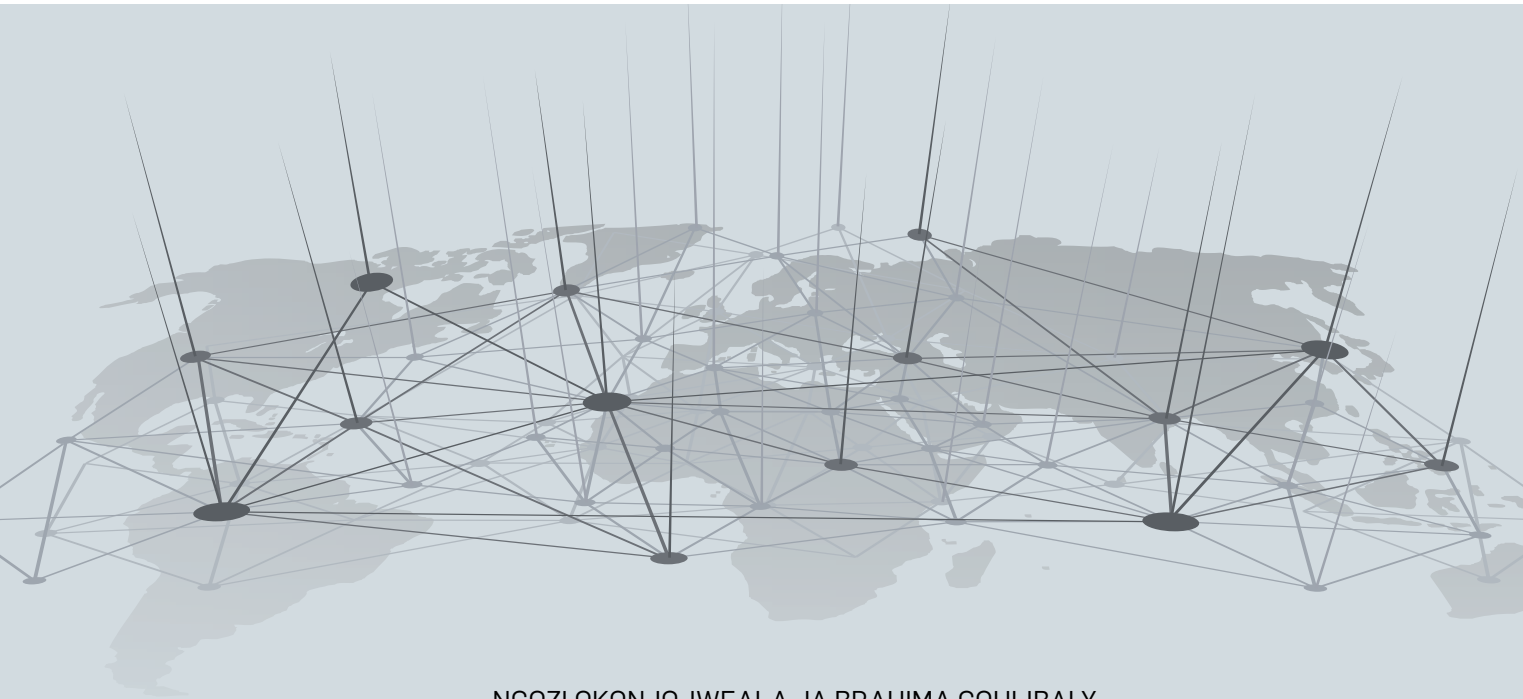
vasta-argumenttiin tuskin suhtauduttaisiin vakavasti. Ratkaisuja etsitään laajalla rintamalla.

"Monilla Afrikan mailla on kunnianhimoisia kansallisia ilmastosuunnitelmia. Keniaakin rakentaa tuuli-, vesi- ja aurinkovoimaa. On kuitenkin tosiasia, että ilmastonmuutoksesta ovat vastuussa kehittyneet maat, myös Euroopan unioni ja Yhdysvallat. Niiden tulisi reilusti hoitaa oma osuutensa ilmastorahoituksesta. Se ei kuitenkaan saisi olla pois kehitysyhteistyöhön osoitetuista varoista."

Joissakin ympäristöaloitteissa Afrikan maat ovat edelläkävijöitä. Yksi esimerkki on Kenian kaksi vuotta vanha muovikassikielto.

"Jokaisen tulisi olla osa ratkaisua. Yksilöt eivät voi vain rentoina istuskella ja väittää, että muut kyllä toimivat. Elämäntapamuutokset eivät yksin riitä vaan tarvitaan vaikuttamista. Olemme kaikki samassa liemessä, koko ihmiskunta", Asiti sanoo. •

*Kirjoittaja työskentelee tiedottajana
ulkoministeriön kehitysviestinnän yksikössä.*

NGOZI OKONJO-IWEALA JA BRAHIMA COULIBALY

AFRIKAN ON SAATAVA OSANSA VAURAUDESTA

Mantere tarvitsee alueellista yhdentymistä, parempaa digitaalista infrastruktuuria ja osaamista sekä datatalouden sääntelyä.

Globalisaatiovastaisuus on lisääntynyt viime aikoina. Erityisesti kehittyneiden maiden työväki on huolissaan paikallaan polkevista palkoistaan ja työnsä epävarmuudesta, mikä osoittaa, että talouden maailmanlaajuisen yhdentymisen hyötyjä on liioiteltu ja sen kustannuksia vähätelty.

Globalisaation vaikutus Afrikkaan ja afrikkalaisiin on saanut paljon vähemmän huomiota, vaikka tämän vuosisadan lopussa siellä asuu arvioiden mukaan yli 40 prosenttia maailman väestöstä.

Jotta globalisaatio voisi hyödyttää ihmisiä nykyistä laajemmin, meidän on torjuttava eriarvoisuutta kehittyneissä maissa ja kurottava umpeen elintasokuilua Afrikan ja korkean tulotason maiden välillä.

Afrikan päättäjät voivat yhdessä ulkomaisten kumppanien kanssa tehdä oman osansa edistämällä alueellista yhdentymistä, paikkaamalla aukkoja työvoiman osaamisessa ja digitaalisessa infrastruktuurissa sekä luomalla keinoja Afrikan digitaalisen datan omistamiseen ja sen käytön sääntelyyn.

ENSIMMÄINEN TEOLLINEN VALLANKUMOUS kasvatti voimakkaasti kansainvälistä kauppaa. Afrika jäi heti kättelyssä maailmankaupan marginaaliin. Teollisesta tuotannosta ja varhaisesta globalisaatiosta hyötyivät eniten

samat maat, jotka ovat vauraimpia yhä tänäkin päivänä. Tuolloin syntyi suuri kuilu globaalin pohjoisen ja etelän tulotasojen välillä.

Uuden tieto- ja viestintäteknologian käyttöönotto 1990-luvulla alensi dramaattisesti maantieteellisistä etäisyyksistä aiheutuneita kustannuksia ja käynnisti globalisaation toisen aallon. Tämä toi mukanaan monimutkaiset arvoketjut, jotka taas vaikuttivat viime vuosikymmeninä siihen, että Kiina, Intia, Indonesia, Puola, Etelä-Korea, Taiwan ja Singapore onnistuivat kuromaan elintasokuilua varhaisemmassa vaiheessa kehittyneisiin maihin nähden.

Afrikan maat ovat jääneet tämän prosessin ulkopuolelle. Maanosan osuus globaalista tavarakaupasta on jumittunut noin kolmeen prosenttiin, kuten myös sen osuus valmistavasta teollisuudesta.

Afrika on toki hyötynytkin globalisaatiosta. Kun tulotaso on noussut muualla maailmassa, afrikkalaisten tuotteiden ja

TEOLLISESTA TUOTANNOSTA JA VARHAISESTA GLOBALISAATIOSTA HYÖTYIVÄT ENITEN SAMAT MAAT, JOTKA OVAT VAURAIMPIA YHÄ TÄNÄKIN PÄIVÄNÄ.

luonnonvarojen kysyntä on lisääntynyt, mikä on vahvistanut Afrikan maiden kansantalouksia.

Globalisaatio on myös edistänyt tiedon ja osaamisen siirtymistä, jonka avulla Afrikan maat ovat voineet parantaa elintasoaan harppaamalla suoraan nykymuotoisiin teknologioihin.

SILTI LUKEMATTOMAT HAASTEET painavat paljon enemmän kuin edellä luetellut edut.

Ensinnäkin, globalisaatiosta on seurannut teollistumiskehityksen ennen aikaista hyytymistä. Koska kehittyneet taloudet voivat nyt tuottaa tavaroita halvemmalla, Afrikan valtioiden on vaikea kehittää paikallisia teollisuudenaloja, jotka loisivat työpaikkoja.

Toiseksi, osa alueella toimivista monikansallisista yrityksistä kiertää veroja monimutkaisilla, mutta laillisilla kirjanpidollisilla keinoilla, esimerkiksi siirtämällä voittojaan muualle. Tämä vie taloudelliseen kehitykseen tarvittavia verotuloja Afrikan valtioilta.

Globalisaatio on myös vauhdittanut ilmastomuutosta. Ilmastomuutoksella on suhteettoman suuri vaikutus Afrikassa, vaikka maanosalla itsellään on ollut varsin vähäinen rooli itse ongelman aikaansaamisessa.

Malawia, Mosambikia ja Zimbabwea runnelleet Idai- ja Kenneth-hirmumyrskyt olivat traagisia esimerkkejä siitä, mitä on luvassa.

TÄSSÄ VALOSSA EI ole yllättävää, että Afrikan ja rikkaiden maiden välinen taloudellinen kuilu on kasvanut viime vuosikymmeninä. 1980-luvun alussa afrikkalaisten tulot vastasivat 12:ta prosenttia kehittyneissä maissa asuvien tuloista. Tänä päivänä vastaava luku on 8 prosenttia. Jotta suunta kääntyisi ja Afrikka hyötyisi enemmän globalisaatiosta, alueen poliittisten päättäjien tulisi lisätä ponnistelujaan kolmella osa-alueella.

Ensinnäkin, Afrikan valtioiden tulisi edistää alueellista yhdentymistä. Se vahvistaisi Afrikan taloutta sekä parantaisi sen mahdollisuutta saada omaa agendaansa läpi kansainvälisesti.

Tähänastinen kehitys on rohkaisevaa. Afrikan alueellisen vapaakauppasopimuksen on ratifoinut vaadittavat 22 valtiota, joten tavaroiden ja palveluiden yhteismarkkina-alue syntyy.

Myös lentoliikenteen yhteismarkkinat sekä vapaan liikkuvuuden protokolla auttavat aluetta hyötymään valtavasta taloudellisesta potentiaalistaan.

Toiseksi, Afrikan pitää parantaa digitaalista infrastruktuuria sekä teknologista osaamistaan, ettei sitä sysättäisi entistäkin enemmän syrjään. Tällä hetkellä internet-yhteys maksaa Afrikassa enemmän kuin missään muualla ja vain 37 prosentilla väestöstä on pääsy verkkoon. Tämä on

AFRIKAN JA RIKKAIDEN MAIDEN VÄLINEN TALOUDELLINEN KUILU ON KASVANUT VIIME VUOSIKYMMENINÄ.

huomattavasti vähemmän kuin maailman keskiarvo, 57 prosenttia.

Halvasta ja vähän koulutetusta työvoimasta, johon Afrikka on perinteisesti tukeutunut, on yhä vähemmän hyötyä. Tämä on seurausta neljännessä teollisesta vallankumouksesta sekä siitä että monimutkaiset arvoketjut asettavat tiukempia vaatimuksia tuotteille ja infrastruktuurille. Koulutuksen tulisikin keskittyä yhä enemmän digitaaliseen osaamiseen ja pehmeisiin taitoihin, kuten kriittiseen ajatteluun sekä sosiaalisiin ja kognitiivisiin valmiuksiin.

Kolmanneksi, Afrikan täytyy voida omistaa ja säännellä digitaalista dataansa.

Aiemmin maanomistus oli kaikkein keskeisin omistuksen muoto. Modernisaation myötä pääoma syrjäytti sen tärkeimpänä vaurauden lähteenä. Digitalisoituneessa taloudessa taas tieto on kaiken keskiössä, kuten globaalien teknologiafirmojen – esimerkiksi Facebookin, Googlen ja Tencentin – välinen kilpailu datan hallinnasta osoittaa.

Ja kuten **Kai-Fu Lee** esittää kirjassaan *AI Superpowers*, valtavasta väestöstä kerätty tietomäärä antaa Kiinalle tekoälyn kehittämisessä kilpailuedun suhteessa Yhdysvaltoihin.

Afrikan väestönkasvu tarkoittaa, että maanosa tulee tuottamaan suuria määriä tietoa, kun digitalisaatio ja kaupalliset verkkoalustat leviävät, keskiluokka laajenee ja kuluttajien ostovoima kasvaa. Uusi tietoon perustuva vauraus jakautuu niille, jotka pyrkivät aktiivisesti keräämään, omistamaan ja sääntelemään tietoaineistoja. Myöhästyjät juoksevat perässä.

Afrikan mahdollisuudet ovat valtavat, mutta niin ovat myös sen haasteet. Vuonna 2030 Afrikassa asuu lähes 90 prosenttia maailman köyhimmistä ihmisistä. Afrikan on hyödyttävä enemmän globalisaatiosta. Muuten lupaus jaetusta vauraudesta jää lunastamatta. •

© Project Syndicate

Ngozi Okonjo-Iweala on Nigerian entinen valtiovarainministeri. Hän toimii rokotteiden saatavuutta edistävän GAVI-järjestön puheenjohtajana sekä globaalien talous ja ilmasto -komission yhtenä puheenjohtajista. Brahim Coulibaly on vanhempi tutkija ja African Growth Initiativen johtaja yhdysvaltalaisessa Brookings-instituutissa.

Englannin kielestä suomentanut Kuutti Koski.

*Lisää Project Syndicaten puheenvuoroja
Kehitys-Utvecklingin verkkosivuilla osoitteessa kehityslehti.fi*

AKTIVISMIIN KIINNIKASVANUT.

Jokaisen pitäisi olla kiinnostunut ympäröivän yhteiskunnan asioista, sillä kaikilla meillä on rooli tässä maailmassa, sanoo Into Kustannuksen toimitusjohtaja **Jaana Airaksinen**.

TEKSTI SUSAN VILLA KUVAT Eeva Anundi

Meitä oli kolme sisarusta. Vietimme pienessä mökkörössä pitkät kesät aina koko perhe. Siskoni teki siellä laboratoriotöitä ja räjäytteli juttuja. Veli rakenteli veneitä ja jollia. Minä luin kirjoja. Meillä oli työnjako, joka heijasteli tulevaa.”

Jaana Airaksisen lapsuudenperhe eli muuten 1960-lukulaista arkea Siilinjärvellä, Kuopion kainalossa. Airaksisen sisko lähti lopulta lukemaan lääkäriksi, veli haaveili arkkitehdin urasta mutta päätyi pankinjohtajaksi, ja hänestä itsestään tuli kirjailija ja kustantaja.

Into Kustannuksen toimitusjohtaja Airaksinen tunnetaan myös pitkän linjan yhteiskunnallisena vaikuttajana ja aktivistina etenkin maailmankauppaa koskeissa kysymyksissä.

”Nuorena en ihan tarkkaan tiennyt, mitä haluan tehdä työkseni, mutta tiesin että haluan vaikuttaa asioihin. Halusin päätöksentekijäksi. Lähdin lukemaan taloustieteitä, koska ajattelin, että talous liittyy elimellisesti valtaan ja vaikutusvaltaan.”

Helsingin kauppakorkeakoulussa Airaksinen oli mukana kehitysumaaryhmässä, ja hän opiskeli myös yliopiston puolella antropologiaa ja kehitysumaatutkimusta.

”Opiskeluaikana matkustin etenkin Latinalaisessa Amerikassa. Eriarvoisuus oli vahvasti läsnä alueella, mutta samalla siellä oli kuitenkin hyvin vahvoja kansalaisliikkeitä ja voimakasta poliittista liikehdintää. Nuo kokemukset vaikuttivat paljon ajatteluuni.”

Opiskeluiden jälkeen Airaksinen työskenteli vuosina 1989–1994 YK:n kehitysohjelma UNDP:lle ensin Papua-Uudessa-Guineassa ja sitten Malawissa.

”Malawi oli silloin ja on edelleen yksi maailman köyhimmistä maista. Siellä huomasin, että köyhyys on mitä suurimmassa määrin poliittinen ongelma.”

Airaksinen näki Malawissa, miten Maailmanpankin rakennesopeutusohjelmat vaikuttivat suoraan paikallisten pienviljelijöiden toimeentuloon ja elinoloihin.

”Sitä kautta ryhdyin miettimään, miten voisin vaikuttaa rakenteisiin ja köyhyyden poistamiseen. Samalla vahvistuivat myös ajatukset jakamisen merkityksestä ja yhteiskunnallisesta tasa-arvosta. Ne ovat kulkeutuneet siitä lähtien mukani.”

AKTIVISMIN ETUJOUKOISSA

Malawissa Jaana Airaksinen koki itsensä kuitenkin monella tapaa ulkopuoliseksi, etuoikeutetuksi vierailijaksi.

”Ajattelin, että on hyvä palata Suomeen ja yrittää lähteä mukaan vaikuttamaan asioihin, joilla olisi laajemmin merkitystä köyhyyden poistamisessa.”

Airaksinen kuvailee 1990-luvun alkua ”hirveän kiinnostavaksi ajaksi” vaikuttamisen kannalta. Suuri kansainvälinen globalisaatiokriittinen liike oli nousussa osin kehitysmaaliikkeiden jatkumona, ja Suomessa käytiin kiihkeää keskustelua Euroopan unioniin liittymisestä.

”Muutamat ihmiset olivat hyvin keskeisiä siinä, että lähdin ja pääsin mukaan toimintaan, kuten Fingon **Outi Hakkarainen** tai ulkoministeriössä työskentelevä **Timo Voipio**.”

Fingo on aiemmin Kepana tunnettu suomalaisten kehitysjärjestöjen kattojärjestö.

Airaksinen oli mukana järjestämässä Suomen Sosiaalifoorumia ja toimi aktiivisesti muun muassa Pro Demokratia -verkostossa ja Maan ystäväissä. 1990-luvun lopussa Airaksinen oli mukana perustamassa *Voima*-lehteä, jossa hän työskenteli ensin pääkirjoitus-toimittajana, sitten päätoimittajana ja lopulta toimitusjohtajana.

Myöhemmin *Voima* alkoi kustantaa myös kirjoja. Kustannustoiminta kuitenkin eriytettiin vuonna 2007 Into Kustannukseksi, jonka toimitusjohtajaksi Airaksinen siirtyi. Uudet työtehtävät eivät tyrehtäneet hänen kiinnostustaan seurata muun muassa maailmankauppaa ja siihen kytkeytyviä ongelmia.

KESKUSTELUN VAIKEUS

”Rahajärjestelmät.”

Vastaus on selkeä ja nopea. Rahaan liittyvät säännöt ja rahan saatavuuden säätely ovat Jaana Airaksisen mukaan merkittävin maailmantaloutta koskeva muutos – ja fundamentaalisesti muutos huonompaan. Ongelman ytimessä on omasta valuutasta luopuminen, kuten Suomessa siirtyminen markasta euroon.

Kansallisen valuutan oloissa ei Airaksisen mukaan vallitsisi vastaavaa niukkuutta kuin nykyisin, sillä rahaa pystyttäisiin luomaan lisää.

Airaksisen ajattelussa on viitteitä niin kutsuttuun

"NIINKIN VOI ELÄÄ, ETTÄ KIRJOITTA KIRJOJA. SE OLI MINULLE VALTAVA OIVALLUS."

moderniin rahateoriaan (Modern Monetary Theory, MMT), joka on ollut kuuma puheaihe esimerkiksi Yhdysvalloissa. MMT:n kannattajien mukaan julkisen sektorin merkittävä velanotto ei ole uhka Yhdysvaltojen kaltaiselle maalle, joka voi ottaa lainaa omassa valuutassaan.

"Pitäisi akuutisti päästä keskustelemaan nykyistä syvällisemmin siitä, onko mitään järkeä pysyä eurossa vai olisiko meillä muita rahoitusjärjestelmiä, jotka poistaisivat meiltä tämän jatkuvan niukkuuden."

Airaksinen allekirjoitti vuonna 2015 **Paavo Väyrysen** aloitteen, jolla ajettiin kansanäänestystä Suomen jäsenyydestä euroalueessa. Tuolloin Euroopan parlamentissa vaikuttanut Väyrynen ajoi Suomen irrottautumista eurosta.

Aloitteen allekirjoitti usea tunnettu tutkija ja aktivisti. He kuitenkin ilmaisivat, etteivät jaa kaikkia Väyrysen kantoja, vaan he haluavat vaalia kansanvaltaista EU-politiikkaa. Airaksiselle ja monille allekirjoittaneille teki tiukkaa se, että euroon siirtymisen kyseenalaistaminen liitettiin silloin ja liitetään edelleen liukkaasti nationalismiin.

"Kun kysymys omasta valuutasta kytetään EU-vastaisuuteen ja kansallismielisyyteen, keskustelu tyrehtyy. Monikaan ei halua tulla määritellyksi noin polarisoidussa asetelmassa."

FAKTAN JA FIKTION VOIMALLA

Kaiken työn ja toiminnan osana sekä ohessa Jaana Airaksinen on kirjoittanut useita kirjoja. Hän on esimerkiksi ruotinut maailman-kauppaa käsitteleviä kysymyksiä *Maailman-kauppaa kaikille* -tietokirjassa (Like, 2003) ja ympäristönsuojelua *Kohti kestävää maailmaa* -teoksessa (Maan ystävät, 2002).

Vuonna 2015 Airaksinen sai Suomen tietokirjailijat ry:n myöntämän tietokirjallisuuden edistämispalkinnon. Palkinto annetaan henkilölle, joka on edistänyt ansiokkaasti tietokirjallisuuden ja tietokirjailijoiden asemaa.

"Tietokirjoista jäi niin paljon erilaisia aiheita ja materiaalia yli, että ryhdyin kirjoittamaan myös fiktiota ja dekkareita, joissa on yhteiskunnallinen näkökulma."

Airaksisen dekkareissa rikostoimittaja Eva Raulo ratkoo rikoksia, mutta kirjoissa tuodaan esille myös monenlaisia nyky-yhteiskunnan ilmiöitä ja ongelmia. "Rikosromani osoittautuu hänen käsissään jälleen kerran hyväksi kriittisen ajankuvan välineeksi", totesi kriitikko **Keijo Kettunen** *Helsingin Sanomissa* *Kätköissä paratiisin* -kirjasta (Like, 2004).

Airaksisen mukaan kaunokirjallisuuteen on nivoutunut isoja yhteiskunnallisia aiheita ja tasoja viime vuosina.

"Kirjailijat käyttävät aiempaa enemmän julkista tilaa nostaakseen esille yhteiskunnallisia asioita ja ottaakseen kantaa. Esimerkiksi **Nina Honkanen, Laura Lindstedt ja Laura Gustafsson**. 1970-luvun dogmaattisuuden taakka on jo karistettu harteilta. Uusi sukupolvi ei niin arkaile, ja hyvä niin."

Kirjallisuudella on tärkeä tehtävä ymmärryksen lisäämisessä ja monimutkaisten asioiden hahmottamisessa.

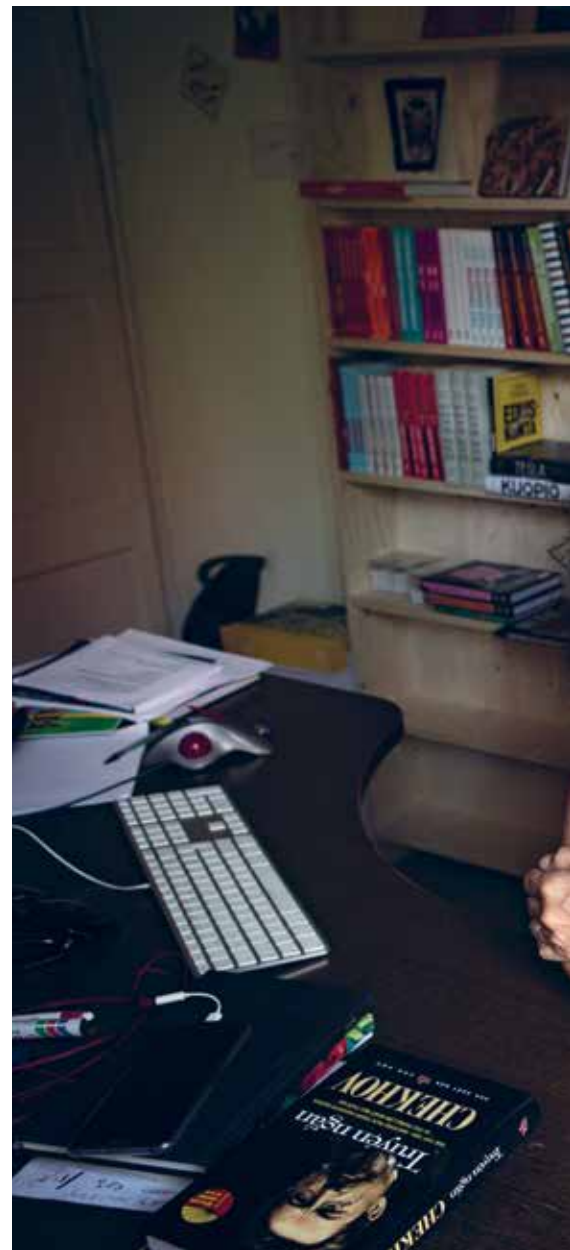
"Pitkässä tekstissä pystyy pureutumaan syvällisemmin asioihin kuin lyhyessä viestissä tai edes lehtijutussa. Samalla kun kaunokirjallisuuteen on tullut vahva yhteiskunnallinen taso, tietokirjoissa on tapahtunut voimakas tarinallistuminen. Tiukka asia ja viihdyttävyyden voivat kulkea yhdessä."

Monella kirjalla on ollut Airaksiselle tärkeä merkitys eri vaiheissa elämää.

"Lapsuudessa **Tove Janssonin** Muumikirjat tekivät suuren vaikutuksen. Jotenkin tajusin niitä lukiessani, että kaikki nämä kirjat, joita luen, ovat jonkun kirjoittamia. Niinkin voi elää, että kirjoittaa kirjoja. Se oli minulle valtava oivallus."

ROOLI MAAILMASSA

"Olen ilman muuta edelleen aktivisti. Tosi vahvastikin."

Vaikka järjestötoiminta on vuosien varrella vaihtunut toimitusjohtajan tehtäviin, Airaksinen kokee, että lopulta vain yhteiskunnallisen vaikuttamisen muoto on muuttunut.

"Tiedon tuotanto ja sanan käyttö ovat tietenkin vallan ja voiman käyttöä. Siinä mielessä sillä, mitä teemme Innossa, on suurikin vaikutus. Meillä ei kuitenkaan ole yhtä agendaa, vaan tuotamme mahdollisimman moniäänistä materiaalia yhteiskunnalliseen keskusteluun."

Airaksinen seuraa aktiivisesti ja laajasti nykyisiä kansalaisliikkeitä. Hän näkee, että nyt on nousemassa hyvin samantyyppinen kansainvälinen kansalaisliike ilmastokysy-

JAANA AIRAKSINEN

IKÄ: 57

KOULUTUS:

Kauppätieteiden maisteri
Helsingin kauppakorkea-
koulusta vuonna 1989

TYÖ: Kustantaja,
toimitusjohtaja,
Into Kustannus

PERHE: Puoliso kirjailija
Risto Isomäki, lapset
Kukka, 29, ja Vilma, 27

HARRASTUKSET:

Kirjoittaminen, lukeminen,
meri – veneily saaristossa,
valaiden tarkkailu
etenkin Pohjois-Atlantilla,
luontoretkeily

myksissä kuin globalisaatiokriittinen liike oli 1990-luvulla.

”Globalisaatioliikkeiden jälkeen aktivismi tavallaan atomisoitui. Tuli talonvaltausta ja kadunvaltausta, joiden takana oli spontaaneja ja pieniä porukoita. Sitten tulivat suuret sodanvastaiset mielenosoitukset Irakin sotaan vastaan. Ne keräsivät ajoittain isoja massoja ympäri maailman.”

Samanaikaisesti alkoi rakentua kansainvälinen eläinoikeusliike, jota Airaksinen on myös seurannut mielenkiinnolla. Hänen mielestään on ihailtavaa, miten eläinaktivistit ovat käyttäneet luovasti uusia vaikutusmuotoja ja muuttaneet kuluttajien käyttäytymistä.

”MITEN ELÄÄ HAUSKAA ELÄMÄÄ KULUTTAMALLA MAHDOLLISIMMAN VÄHÄN?”

MILLAISIA BISNES- MAHDOLLISUUKSIA YMPÄRISTÖONGELMIEN RATKAISEMINEN POIKII?”

”Turkistarhaiskuja lukuun ottamatta sitä ei ole kuitenkaan paljoa huomioitu julkisuudessa. Ennen kuin nyt. Johtuiko hiljaisuus siitä, että se oli pitkälti tyttöjen pyörittämä liike?”

Viime aikoina ilmastonmuutos on saanut etenkin nuoret liikkeelle. Yhteinen huoli yhdistää.

”Jonkinlainen historiallinen murroskausi on menossa. Samalla elämme toiveikasta aikaa.”

Airaksisen mielestä on hienoa seurata, miten nykyisin keksitään yhä erilaisempia tapoja vaikuttaa ja konkreettisesti toimia vaikkapa juuri ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Kun tiedonsaanti on entistä helpompaa ja nopeampaa, jokainen voi löytää malleja oman ajattelunsa ja toimintansa tueksi ja inspiraatioksi.

”Miten elää hauskaa elämää kuluttamalla mahdollisimman vähän? Millaisia bisnesmahdollisuuksia ympäristöongelmien ratkaisemisen poikki? Syntyy uudenlaista toimintaa ja toimeentuloa.”

Yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen kasvaa kiinni, Airaksinen muistuttaa. Lapsuudella on siten suuri merkitys. Hän kuvailee tulevan sa itse isosta, tavallisesta maanviljelijäsuvusta, jonka jäsenet olivat yhteiskunnallisesti toimeliaita. Yhteiskunnan asiat koettiin tärkeiksi ja muustakin maailmasta oltiin kiinnostuneita.

”Meitä serkuksia oli hirveän paljon. Vietimme aikaa ison tuvan reunamilla kuunnellen aikuisten keskustelua politiikasta. Se oli välillä hyvin erimielistäkin. Nukahtelimme sitten siihen puheensorinaan.”

Airaksisen mielestä on tärkeää, että kotona puhutaan politiikkaa, jotta tapa siirtyy lapsiin, sukupolvelta toiselle. Kyse ei ole oikeaoppisuuden istuttamisesta, vaan siitä että jokainen olisi kiinnostunut ympäröivästä maailmasta.

”Meillä kaikilla on rooli maailmassa. Sillä on merkitystä, miten ajattelemme ja toimimme.” •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

KEHITYSLEHTI.FI/PASVENSKA

TAVOITTEISTA KÄYTÄNTÖÖN

Agenda 2030 eli YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ovat vielä kaukana toteutumisestaan. Tuore tutkijaraportti haluaa ne osaksi kaikkea yhteiskunnallista suunnittelua.

TEKSTI JUKKA ARONEN KUVA LIISA TAKALA

YK haluaa vauhdittaa kestävää kehitystä. 15 itsenäisen tutkijan ryhmä on selvittänyt, miten tuloksia saavutettaisiin nykyistä tehokkaammin.

Tuoreessa raportissaan tutkijat toteavat, että tähänastinen lähestymistapa on ollut riittämätön. Maailman maat ovat voineet edistää kutakin lähes kahtasataa tavoitetta yksitellen. Tutkijoiden mukaan tämä saattaa johtaa synergiaetujen menettämiseen tai jopa kielteiseen kehitykseen.

Raportti lähestyy tavoitteita kokonaisvaltaisesti. Lähtökohta on, että Agenda 2030 -tavoitteiden taustalla on yhteiskunnallisia järjestelmiä, joita ei voi suoraan johtaa yksittäisistä kestävän kehityksen tavoitteista tai tavoiteryhmistä.

Peltometsäviljelyä
Nayukin alueella
Keniaassa.

”Tarkoitus on pohtia kestävää kehitystä arkisten asioiden, kuten ruoan, energian ja koulutuksen, kautta”, selittää tutkijaryhmään kuulunut Suomen ympäristökeskuksen ympäristöpolitiikkakeskuksen johtaja Eeva Furman.

KUUSI KOKONAISUUTTA

Tutkijaryhmä esittelee raportissaan kuusi lähestymistapaa (entry points), joilla kestävä kehityksen tavoitteet voidaan toteuttaa. Ajatus on, että muutos tapahtuu kokonaisia järjestelmiä murtamalla.

Ensiksi, raportti peräänkuuluttaa ihmisen hyvinvointia, köyhyyden poistamista ja mahdollisuuksien lisäämistä. Tutkijoiden mukaan hyvinvoinnin ongelmat liittyvät eriarvoisuuteen. Suunnanmuutos onnistuu panostamalla etenkin maailman lasten terveyteen ja tasa-arvoon.

Toiseksi, raportin mukaan kestävä ja oikeudenmukainen talous saavutetaan muuttamalla globaaleita talousrakenteita siten, että talouden pelisäännöt eivät lisää eriarvoisuutta tai heikennä ympäristöä. Kestävässä taloudessa esimerkiksi kotityö nähdään hyvinvointia tuottavana työnä. Ilmastoystävällinen talous nojaa kiertotalouteen.

Kolmanneksi, raportti korostaa kestävä ruoan-tuotantojärjestelmää ja terveellistä ruokavaliota. Se edellyttää tuotantoketjuja, jotka tukevat kasvispainotteista ruokavaliota. Valtioiden pitää myös ohjata kulutusta verotuksella siten, että lihan, kalan ja soke-rin kulutus vähenee ja kasvien käyttö lisääntyy.

Neljänneksi, tutkijat muistuttavat, että suuri määrä ihmisiä on yhä ilman sähköä. Energiaa tarvitaan, mutta sen tuotanto ei saa lisätä ilmastopäästöjä eikä ilmansaasteita. Teknologia tämän toteuttamiseksi on jo olemassa, mutta sen toimittaminen kaikkialle maailmaan on suuri haaste.

Viidenneksi, tutkijat painottavat kestävä kaupunkikehitystä. Ympäristöystävällistä teknologiaa hyödyntävät kaupungit kehittyvät hallitusti, ja niiden asukkaat voivat osallistua uusien kestävien ratkaisujen kehittämiseen. Kaupungeissa ja niitä ympäröivillä kaupunkimaisilla alueilla on huolehdittava siitä, että köyhyys ja epätasa-arvo vähenevät.

Lopuksi raportti tarttuu globaalin ympäristön suojeluun. Luonnon monimuotoisuus, ilmakehä ja vesialueet ovat ihmiselle elinehto, ja näiden kansainvälinen hallinta on entistä tärkeämpää. Ympäristön arvoa ei tule mitata vain rahassa, tutkijat korostavat.

SUOSITUKSET HALLITUSOHJELMIIN

Raportin lähestymistavat kytkeytyvät vahvasti toisiinsa. Ensimmäinen niistä toteutuu vain, jos viisi

”KAIKEN YDIN ON SE, ETTÄ ORGANISAATIOIDEN, HALLITUSTEN JA JULKISEN SEKTORIN SUUNNITTELU JA BUDJETOINTI RAKENTUVAT AGENDA 2030:N VARAAN.”

muutakin toteutuvat. Ja viimeinen vain, jos viisi ensimmäistä toteutuvat, Eeva Furman sanoo.

Muutos tapahtuu, jos ihmiskunta edistyy kaikissa raportin mainitsemissa lähestymistavoissa. Tätä on yritettävä samanaikaisesti neljällä eri tasolla, joita ovat hallinto, talous ja rahoitus, yksityinen ja kollektiivinen toiminta sekä tiede ja teknologia.

Ajatus on liittää kestävä kehityksen tavoitteet ihmisten arkeen. Käytännön työ voi alkaa, kun sekä Agenda 2030 että tutkijaraportin suositukset sisällytetään yhteiskunnalliseen suunnitteluun.

”Kaiken ydin on se, että organisaatioiden, hallitusten ja julkisen sektorin suunnittelu ja budjetointi rakentuvat Agenda 2030:n varaan”, Furman sanoo.

Näin on jossain määrin jo tapahtunut, kun eri maiden hallitukset ovat laatineet YK:lle vapaaehtoisia Agenda 2030:n seurantaraporttejaan. Viime vuoteen mennessä YK oli vastaanottanut 110 maaraaporttia, joista 35:ssä mainittiin Agenda 2030:n kytkeminen osaksi kansallista budjetointia tai ainakin suunnitelmaa sen kytkemiseksi.

Suomessa edellinen hallitus yhdisti julkisen hallinnon budjetin Agenda 2030:n teemoihin, ja malli on omaksuttu myös joihinkin muihin maihin.

Mutta riittääkö se, että hallitukset terävöittävät budjetointimallejaan?

”Maat ja hallitukset eivät pysty yksin tekemään mitään sille, että ylikansalliset kulutuksen ja tuotannon virrat ovat kestävämpiä. Myös yksityissektori ja rahoittajat on saatava mukaan”, Furman sanoo ja jatkaa havainneensa selkeitä merkkejä siitä, että yritysmaailma on jo alkanut nähdä kestävä kehityksen bisnesmahdollisuutena.

Tutkijoiden vahva suositus kuitenkin on, että kestävä kehityksen tavoitteet sisällytetään maiden ja hallitusten politiikkoihin kirjaamalla ne budjetteihin ja strategioihin. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

YK:n Global Sustainable Development Report 2019 julkistettiin syyskuussa.

KIINA SUOJEEE OMIAAN

KIINA VAHVISTAA talouskasvuun hankkimalla Afrikasta raaka-aineita, etenkin öljyä.

Vastineeksi se tarjoaa edullista lainaa ja rakentaa mantereelle teitä, voimaloita ja satamia. Toisin kuin läntiset avunantajat, Kiina ei vaadi afrikkalaisilta taloudellisia eikä poliittisia uudistuksia. Sen sijaan se korostaa yhtä ulkopoliittikkansa peruspilaria eli puuttumattomuutta muiden valtioiden sisäisiin asioihin. Yhteistyön ainoa ehto on hyväksyä yhden Kiinan politiikka.

Yhä useammin Kiina joutuu kuitenkin toimimaan poliittisesti epävakaisissa maissa, joita koettelevat sisäiset aseelliset konfliktit. Ne uhkaavat suoraan Kiinan taloudellisia etuja ja sen kansalaisten henkeä. Miten Kiina onnistuu turvaamaan intressinsä levottomuuksien keskellä ilman, että se puuttuu maiden sisäisiin asioihin? Helsingin yliopiston tutkija **Obert Hodzi** tarkastelee Kiinan viimeaikaista valintoja kirjassaan *The End of China's Non-Intervention Policy in Africa*.

Kirjan nimi jo viittaa siihen, että Kiina on joutunut joustamaan puuttumattomuuden periaatteestaan.

Esimerkiksi Libyassa kiinalaisilla oli mittavia

bisneksiä öljy-, rakennus- ja televiestintäalalla, kun **Muammar Gaddafin** valta alkoi horjua vuonna 2011. Kun Gaddafista ei ollut suojelemaan kiinalaisten liiketoimintaa eikä työntekijöiden henkeä, Kiina myöntyi tukemaan hallinnon vastaisia pakotteita YK:n turvaneuvostossa. Se myös salli lentokieltoalueen perustamisen Libyaan.

Seuraavina vuosina Malissa ja Etelä-Sudanissa kiinalaiset neuvottelivat konfliktien osapuolten kanssa ja pyrkivät varmistamaan liiketoimiensa jatkumisen aseellisista selkkauksista huolimatta. Kiina myös tuki Ranskan sotilaallista interventiota Maliin. Molempiin maihin Kiina lähetti sotilaitaan rauhanturva-tehtäviin.

Kaikissa kolmessa tapauksessa Kiina kuitenkin julkisesti tuomitsi ulkopuolisten sekaantumisen maiden sisäisiin asioihin.

Hodzi muistuttaakin, että Kiina haluaa säilyttää maineensa valtiona, joka ei puutu muiden maiden asioihin. Samaan aikaan se hyötyy muiden toimijoiden interventioista konfliktimaihien, joissa sillä on mittavia taloudellisia intressejä.

OBERT HODZI.
The End of China's
Non-Intervention
Policy in Africa.
Palgrave, 2019.

PETINA GAPPAH.
Pimeydestä
loistaa valo.
Tammi, 2019.

VALKOISEN MIEHEN VIIMEINEN MATKA

SKOTLANTILAINEN David Livingstone tunnetaan tutkimusmatkoistaan 1800-luvun Afrikassa. Hän löysi Victorian putoukset muttei Niilin lähdeä, jonka lähes pakkomielleinen etsintä koitui hänen kohtalokseen. Livingstone kuoli malarian ja punataudin uuvuttamana toukokuussa 1873 Chitambossa nykyisen Sambian alueella.

Tarinan mukaan Livingstonen afrikkalaiset palvelijat hautasivat hänen sydämensä puun juurelle maahan. Ruumiin he suolasivat ja kuivattivat, jotta se voitiin kuljettaa Intian valtameren rannalle ja sieltä Britanniaan. Zimbabwelaisen **Petina Gappahin** romaani *Pimeydestä loistaa valo* kuvaa ruumissaatueen matkaa. Kertojina ovat Livingstonen kokki **Halima** ja retkikunnan jäsen **Jacob Wainwright**.

Vajaat kymmenen kuukautta kestäneellä mars-

sillaan seurue kohtaa kylissä vieraanvaraisuutta mutta myös epäluuloa ja avointa vihamielisyyttä. Monia kuolleen valkoisen miehen kantaminen läpi viidakon ihmetyttää ja pelottaa. Ainakaan se ei tiedä hyvää.

Myös nälkä, jano ja taudit vaivaavat. Ihmisten väliset suhteet tulehtuvat ja äityvät väkivaltaisiksi. Monet epäilevät marssin mielekkyyttä: miksi yhä palvella valkoista miestä, jonka elämäntehtävä oli käännäyttää afrikkalaiset omaan uskoonsa ja avata manner muiden valkoisten miesten riistettäväksi.

”Keitä he muka ovat, mikä oikeus kenelläkään heistä on kulkea vapaasti meidän maillamme?” kysyy **Chirango**, yksi retkikunnan miehistä. Hän oli menettänyt maansa portugalilaisille valloittajille.

TIE TUHOON

ELETÄÄN VUOTTA 1968 La Guajiran departementissa Koillis-Kolumbiassa.

Rapayet mieli vaimokseen Zaidaa, jonka äiti Ürsula on yksi paikallisen wayúu-kansan vahvoista matriarkoista. Tyttärestään Ürsula vaatii lehmä, vuohia ja koruja.

Rapayet kustantaa myötäjäiset laajentamalla bisneksensä huumeisiin. Yhdysvaltalaisen Rauhanjoukkojen (Peace Corps) nuoret haluavat polttaa marihuanaa, jota Rapayetin sukulaismies alkaa kasvattaa syrjäisellä tilallaan.

Pian pienkoneet lennättävät ruohosäkkejä jo Yhdysvaltoihin ja tuovat mukanaan laati-koittain dollareita. Rapayetin perhe kasvaa ja vaurastuu, mutta bisnes raaistuu. Luottamus kumppaneihin ja läheisiin rakoilee.

Rapayet myös erkanee kansansa perinteistä, mikä huolettuu Ürsulaa. Ennen häitä hän muistutti Rapayetia kunniaa ja uskollisuudesta

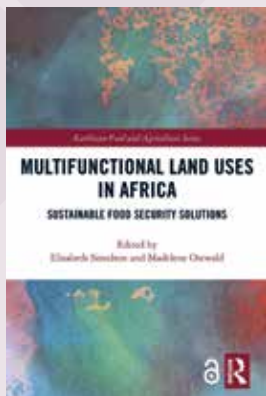
perheelle ja klaanille. Itse hän tekisi kaikkensa omiensa puolesta.

Lopulta sekään ei riitä.

Kolumbialaiset ohjaajat **Cristina Gallego** ja **Ciro Guerra** pohjaavat elokuvansa päälinjat tositahtumiin, vaikkakin Rauhanjoukkojen ja wayúu-kansan osallistuminen 1960–1980-lukujen huumekauppaan on Kolumbiassa kiistetty.

CRISTINA GALLEGO & CIRO GUERRA (OHJ.).

Pájaros de verano – Birds of Passage. Elokuva esitetään Latinalaisen Amerikan Cinemaissä elokuvafestivaalilla Helsingissä torstaina 24.10. klo 20.00 Kulttuurikeskus Caisassa (Kaikukatu 4) ja sunnuntaina 27.10. klo 20.00 Cinema Orionissa (Eerikinkatu 15). Lisätietoja cinemaissi.com.

ELISABETH SIMELTON & MADELENE OSTWALD (TOIM.). Multifunctional Land Uses in Africa. Sustainable Food Security Solutions. Routledge, 2019. Kirjan voi ladata maksutta osoitteesta taylorfrancis.com.

MONTA TAPAA TUOTTAU RUOKAA

270 MILJOONAA HEHTAARIA eli kymmenesosa Saharan eteläpuolisen Afrikan pinta-alasta on viljelyksessä. Jokainen hehtaari tuottaa ruokaa 70 ihmiselle. Vuonna 2050 samalta peltoalalta pitäisi taikoa kaksinkertainen määrä syötävää, kun alueen väkiluvun ennustetaan kasvavan 2,5 miljardiin.

Miten se onnistuu, kun ilmastonmuutos kärjistää sääoloja entisestään? Kuivuudet ja rankkasateiden aiheuttamat tulvat heikentävät jo nyt maatalouden satoisuutta.

Nuorten afrikkalaistutkijoiden ryhmä tarjoaa ratkaisuksi viljelymaan nykyistä monipuolisempaa hyödyntämistä. **Elisabeth Simeltonin** ja **Madelene Ostwaldin** toimittamassa kirjassa *Multifunctional Land Uses in Africa* he esittelevät tutkimuksiaan Keniasta, Etiopiasta, Nigeriasta ja Burkina Fasosta.

Vuoroviljelyssä maata kulutetaan ja kesannoitetaan, jotta maaperä ehtii säilöä ravinteita. Pello-

metsäviljelyssä ruokakasvien seassa kasvaa puita, joista saadaan hedelmiä ja polttopuuta. Kaupungeissa ruokaa voi kasvattaa pihapuutarhoissa, puistoalueilla ja joutomailla.

Kala-altaat puolestaan varastoivat vettä, kierättävät jätettä ja tuottavat kalaa. Tutkijat muistuttavat, että kalankasvatus riisipelloilla on vanha perinne Aasiassa ja osin Afrikkaa.

Maa-alan monimuotoinen käyttö tuottaa viljaa, hedelmiä, rehua, puutavaraa, polttopuuta, bioenergiaa ja esimerkiksi kukkia. Samalla se sitoo vettä maaperään, ehkäisee eroosiota ja täyttää hiilivarastoja.

Pienviljelijöiden on taloudellisesti kannattavaa laajentaa tuotevalikoimaansa, koska keskiluokka kasvaa Afrikassa ja luo kysyntää perusviljojen lisäksi erikoistuotteille. Samalla on huolehdittava kaupunkien köyhistä, joilla ei ole mahdollisuuksia tuottaa omaa ruokaansa, tutkijat muistuttavat.

Kulttuurit kohtaavat

Maaailman musiikkeja juhliiva liike on monipuolistunut, ja tarjontaa riittää. Vaan etsimmekö elämyksistä eksotiikkaa vai aitoja kohtaamisia?

TEKSTI ESA SALMINEN KUVA EEVA ANUNDI

Harppu alkaa soida Vanhan ylioppilastalon edessä. Herkkä ääni on sekoitus klassista ja modernia, ja se kuuluu liikenteen yli vain vaimeasti, jos ei mene kiusallisen lähelle soittajaa.

”Kadulla pitäisi oikeastaan olla äänen-toistolaite”, Natalia Castrillón sanoo.

Muutamat ihmiset ottavat kuvan naisesta ja harpusta, moni vilkaisee ohi kävellessään. Etenkin kitaroita kantavat nuoret hiljentävät uteliaina. Muutamat jäävät hetkeksi kuuntelemaan, mutta mieluiten Castrillónin selän taa, vaivihkaa.

”Kulttuurien ja ihmisten kohtaaminen on minulle tärkeintä. Instrumentin takana on aina ihminen, jonka kanssa voi vaihtaa ideoita ja kokemuksia”, hän sanoo.

Helsingin kiireisessä keskustassa kohtaamiset jäävät vähäisiksi.

Castrillón on kolumbialainen ammattimuusikko, joka

valmistui keväällä Sibelius-Akatemian Global Music -masteriohjelmasta. Hän opettaa musiikkia ja esiintyy eri kokoonpanoissa. Samalla hän etsii uusia tiloja, joissa tehdä harppua tunnetuksi.

KIISTELTY MAAILMANMUSIIKKI

Natalia Castrillónin suorittaman opinto-ohjelman voisi suomentaa maailmanmusiikiksi, mutta käsite on kiistelty. Brittiläisissä musiikkipiireissä kehitettiin 1980-luvulla termi, jolla voitiin myydä levyjä, jotka eivät olleet länsimaista klassista eivätkä pop-musiikkia. Yhteen hyllyyn koottiin kaikki Indonesian gamelanista romanimusiikkiin ja Kolumbian cumbiaan.

Tarkoitus oli hyvä, mutta entisten siirtomaaisäntien tapaa jaotella maailma meihin ja muihin ärsytti alun alkaenkin monia musiikin tekijöitä ”maailmalla”. Sen alle niputettiin kaikenlaista.

Keikkojensa ohella Natalia Castrillón vetää musiikkileikkikoulua International School of Music Finlandissa.

”Ei kukaan vakavasti ajattele, että kyseessä olisi musiikkityyli. Se on ennemminkin tapa ajatella musiikkia”, sanoo Maailman musiikin keskuksen toiminnanjohtaja **Jaana-Maria Jukkara**.

Aikaisemmin termi oli poissulkeva, eli maailmanmusiikkia oli kaikki se, mitä me emme entuudestaan tunteet. Nyt se on hyvinkin salliva kategoria, Jukkara sanoo.

”Siitä tässä liikkeessä on kysymys.”

Maailmanmusiikin liikkeeseen kuuluu tuhansia musiikkivaikuttajia ja tekijöitä kautta maailman. Se on myös kansainvälinen festivaaliverkosto. Jukkaran mukaan liike haluaa lisätä ihmisten ja kansojen välistä ymmärrystä.

Samaan pyrkii Global Music -koulutusohjelma, jossa ei kuitenkaan opetella soittamaan eri maiden musiikkia.

”Kyse on enemmän siitä, miten kommunikoidaan ja tehdään musiikkia ihmisten kanssa, jotka tulevat eri kulttuureista”, Castrillón sanoo.

Hänen kurssikaverinsa tulivat Suomen lisäksi Bulgariasta, Latviasta, Irlannista, Tansaniasta, Yhdysvalloista, Tanskasta ja Espanjasta. Toisilla vuosikursseilla oli esimerkiksi nepalilaisia, kiinalaisia ja brasilialaisia opiskelijoita. He tulivat niin jazzin, folkin kuin klassisenkin musiikin parista.

KOLONIALISTI KULKI NAUHURIN KANSSA

Siirtomaa-ajalla maailmanmusiikki oli sitä, että länsimaiden tutkijat ja seikkailijat marssivat vieraiden kansojen luo nauhureineen. Dokumentoitiin, vaikututtiin ja usein myös varastettiin.

Nykyään maailmanmusiikki on piirun verran vasta-vuoroisempaa, sillä esimerkiksi Kolumbiasta ja Tansaniasta tullaan Suomeen opiskelemaan maailman musiikkeja.

Jaana-Maria Jukkara tosin muistuttaa, että vielä parikymmentä vuotta sitten globaalissa etelässä asteltiin nauhurin kanssa. Perinteinen musiikki päätyi osaksi läntistä populaarimusiikkia ilman, että alkuperäiset esittäjät koskivat siitä lainkaan.

Maailman musiikin keskuksen väki kiertää itsekin maailmalla mutta eri asenteella. Viimeisin kehitysyhteistyöhanke oli Tadžikistanissa, jossa kunnostettiin kaksi studiota ja koulutettiin ihmisiä käyttämään niitä.

Musiikin tallennus ja analyysi tehdään paikan päällä.

”Kehitysyhteistyömme punainen lanka on, että tuemme paikallista kulttuuria. Jos jotain lähdemme työstämään, se tapahtuu luottamuksen ja yhteistyön vallitessa”, Jukkara sanoo.

ETNOSOI!, WOMEX JA MUITA TAPAHTUMIA

Maailman musiikin keskus juhlii paraikaa 40-vuotista taivaltaan. Se järjestää joka syksy Etnosoi!-festivaalin, jonka tänä vuonna avasi Espan lavalla Helsingissä Natalia Castrillónin ja **Kamilla Haugaardin** minimalistinen duo Kaminá.

Etnosoin ohjelmistossa ei kuulla valtavirtaan tai sen liepeille nousseita fuusiotyylejä, kuten konemusiikkia tai hiphoppia.

”Jos me emme musiikki-instituuttina huolehdi perinteisemmästä musiikista, niin kuka sitten. Meidän tarjon-

tamme ei ole kovinkaan kaupallista”, Jaana-Maria Jukkara sanoo.

Muutoin modernimpaa maailmanmusiikkia on aika hyvin tarjolla ainakin Helsingissä. On useita tapahtumia, kuten Maailma kylässä -festivaali, Juhlaviikkojen Huvilatelttä ja Nomads-festivaali. Flow'ssakin esiintyy joka vuosi jokin kiinnostava afrikkalainen bändi.

Tänä vuonna musiikin ystäviä hellitään erityisesti, kun lokakuussa Tampereella järjestetään alan kansainvälinen huipputapahtuma Womex.

Etnosoi!-tapahtumassa panostetaan tietoisesti vähemmistöryhmiin: eri vähemmistökansoihin, Suomen saamelaisiin, romaneihin ja maahanmuuttajiin. Joskus esiintyjät löytävät tutkimushankkeista, ja usein he myös luennoivat tai vetävät työpajoja.

Suomessa etnomusikologinen tutkimus ja koulutus ovat viime vuosina vähentyneet. Esimerkiksi Tampereen yliopisto lakkautti alan tärkeimmän koulutusohjelmansa muutama vuosi sitten. Tämä korostaa Maailman musiikin keskuksen tutkimusroolia, Jukkara sanoo.

Keskuksen toimisto sijaitsee Helsingissä Hämeentiellä, ja tutkijat ja muut kiinnostuneet voivat tutustua aukioloaikoina sen kirjastoon ja arkistoon. Keskuksen verkkosivuilla on myös artistikatalogi Suomessa asuvista eri maalaisista muusikoista. Näin muutkin tapahtumajärjestäjät voivat laajentaa tarjontaansa.

ETSIMMEKÖ EKSOTIIKKAA?

”Toivoisin, että maailmanmusiikkia ei ajateltais vain eksoottisena asiana. Olisi hyvä kiinnostua siitä, kuka erikoisen instrumentin takana on ja nähdä mahdollisuus kulttuurien kohtaamiseen”, Natalia Castrillón sanoo.

Hän uskoo, että Kolumbiaan tulevat eurooppalaiset tai yhdysvaltaiset matkajat etsivät eksotiikka. Häntäkin eksotisoidaan.

”Olen kolumbialainen harpisti Suomessa – se herättää paljon huomiota.”

Castrillón myöntää, että hänestäkkin on kiinnostavaa tiiraila entuudestaan tuntemattomia instrumentteja ja kuulla uusia ääniä.

Mutta erityisesti hän nauttii kohtaamisista. Maailmanmusiikin konserteissa on tapana, että keikan jälkeen muusikot jalkautuvat yleisön pariin juttelemaan, kun taas klassisen tai pop-musiikin esittäjä useimmiten katoaa lavan taakse.

”Olen itsekin vaihtanut ajatuksia monien muusikoiden kanssa”, Castrillón sanoo.

Muusikot myös pitävät työpajoja koululaisille ja opettavat Sibelius-Akatemiassa vierailujensa aikana.

Usein suomalaisetkin uskaltavat juttusille vieraiden kanssa. Kun on varta vasten tultu paikalle ja vaikutut musiikista, moni rohkenee ainakin tervehtiä artisteja.

Se palkitsee myös esiintyjä. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Womex 23.–27.10.2019 Tampereella

Etnosoi! 31.10.–14.11.2019 Helsingissä ja Oulussa

TÄÄLTÄ TULLAAN ELÄMÄ!

Diakonissalaitoksen ja Y-Peerin hanke valmentaa nuorista osaavia yrittäjiä ja työntekijöitä Somalimaassa.

TEKSTI ESA SALMINEN KUVA EEEVA ANUNDI

Somalimaan pääkaupungissa Hargeisassa on valtavasti nuoria, joilla ei koulupäivän päätteeksi ole riittävästi tekemistä. Aika kuluu kännykän kanssa pelaillen. Työllisyysnäkyvät ovat huonot, ja lähtö ulkomaille tai jopa liittyminen terroristijärjestöön voi välkähtää mielessä.

Kaikkiaan kaksi kolmesta Somalimaan 3,5 miljoonasta asukkaasta on alle 30-vuotiaita nuoria, joista vain harvalla on työtä.

Tällaisten nuorten parissa alkoi tänä vuonna uusi suomalaisrahoitteinen hanke Tulevaisuuden etsijät. Sitä toteuttavat Diakonissalaitos ja Y-Peer-verkoston Somalimaan paikallinen järjestö.

Y-Peer on YK:n väestörahan UNFP:n aloitteesta syntynyt nuorisojärjestöjen kansainvälinen verkosto.

Ohjelma koostuu kolmesta osiosta, joista ensimmäisessä nuoria opastetaan eri tavoin työnhaussa ja elämäntaidoissa. Toisessa osiossa nuoret oppivat tötaitoja ja yrittäjyyttä.

Kolmas osio on nuorten valmennusohjelma, joka pohjaa Diakonissalaitoksen Vamos-työhön Suomessa. Siinä nuorelle nimetään oma työntekijä, joka tukee häntä arjessa ja tulevaisuuden suunnittelussa. Vamoksen asiakkaita saattavat huolettaa esimerkiksi asuminen, raha-asiat, mielenterveys tai pääsy koulutukseen ja työelämään.

”Näimme Suomessa, kuinka nuorten kanssa työskennellään pitkäjänteisesti. Nuorta saatetaan valmentaa kolmesta kuukaudesta jopa vuoteen, ja häntä seurataan hyvin läheltä”, kertoo hankkeen koordinaattori **Abdiaziz Hersi Warsame**.

Nyt Somalimaassa on tarkoitus toimia samoin sen sijaan, että luennoitaisiin entiseen tapaan isoille ryhmillä. Työelämätaitojen lisäksi tavoite on rakentaa nuorten itseluottamusta.

”Tämä on tärkeää etenkin tytöille. Osa heistä ajattelee, etteivät he pärjää kilpailussa miesten kanssa”, sanoo Y-Peerin hallituksen jäsen **Mustafe M. Khaire**.

TULEVAISUUDEN ETSIJÄT

- Helsingin Diakonissalaitoksen ja Y-Peerin Somalimaan yhteistyöhanke vuosina 2019–2022.
- Ulkoministeriö tukee hanketta yhteensä 500 000 eurolla, joka kattaa 85 prosenttia kokonaiskustannuksista. Diakonissalaitoksen omarahoitusosuus on 15 prosenttia.
- Tavoite on vahvistaa nuorten työllistymismahdollisuuksia ja elämänhallintaa sekä Y-Peerin valmennusosaamista nuorisotyössä.
- Hanke tavoittaa noin tuhat nuorta, joista 600 osallistuu ammatilliseen lyhytkoulutukseen ja Vamoksen valmennusohjelmaan.

Itseluottamus auttaa nuoria myös vastustamaan vertaispaineita, jotka saattavat ajaa osan heistä käyttämään päihteitä tai sekaantumaan rikolliseen toimintaan.

YK:N HEDELMÄ

Ohjelman tavoite on avata nuorille myönteinen näkymä tulevaisuuteen ja ehkäistä siten muun muassa maastamuuttoa.

”Jos nuorilla on riittävät taidot, he jäävät kotimaahan ja antavat osansa yhteiskunnan kehittämiseen”, Mustafe M. Khaire uskoo.

Hänen mielestään Somalimaasta ei ole syytä lähteä ulkomaille. Kotimaassa koulutettu voi hyvinkin pärjätä työnhaussa nuorille, jotka palaavat ulkomailta kotiin.

Khaire ja Abdiaziz Hersi Warsame ovat tästä esimerkkejä. He jäivät Hargeisaan, kun monet ikätoverit lähtivät maasta kouluvuosina ja nuorina aikuisina.

”Olemme ensimmäinen sukupolvi, joka pystyi käymään koko

Mustafe M. Khaire
(vas.) ja Abdiaziz Hersi
Warsame vierailivat
Suomessa viime kesänä.

lukion kotimaassa. Vanhemmillani ei ollut siihen mahdollisuutta”, Khaire sanoo.

Hän naurahtaa ja toteaa, että he molemmat ovat YK:n työn hedelmiä. Valtaosa heidän lukioaikaisista kursseistaan oli YK:n järjestämiä tai rahoittamia.

Warsame muistelee lämmöllä erilaisia johtajuuskursseja, joita hän kävi lukion aikana.

”Ne muuttivat asennoitumistani. Kun koululaiselle opettaa esimerkiksi päätöksentekoa ja johtajuutta, se voi antaa elinvoimaa ja suuntaa siihen, mitä haluaa tehdä.”

KAIKKI MUKAAN

Tulevaisuuden etsijät -hankkeessa työskennellään nuorten kanssa, joiden elämää sävyttävät työttömyys ja tulonhankkimisen ongelmat. Suurin osa heistä tulee vähävaraisista perheistä. Osa on käynyt peruskoulun tai jopa lukion. Osalla peruskoulu on jäänyt kesken.

Ohjelman on tarkoitus olla avoin kaikenlaisille nuorille, kuten muualta kaupunkiin muuttaneille ja vammaisille. Järjestön koulutustilat ovat jo esteettömät, Abdiaziz Hersi Warsame ja Mustafe M. Khaire kertovat.

Toistaiseksi hanke rajautuu Hargeisaan, mutta haaveissa on laajentaa toimintaa muihinkin alueen kaupunkeihin.

”Välillä järjestämme maaseudulla lyhyitä koulutuksia, mutta toiminnan pääpaino on kaupungeissa”, Khaire sanoo.

Suomen-vierailullaan hän on pohtinut, että kaidalla tiellä kulkevien nuorten lisäksi ohjelma voisi tukea nuoria vankeja. Heidän sopeuttamisensa yhteiskuntaan olisi tärkeää.

”On myös nuoria, jotka kamppailevat mielen-terveysongelmien kanssa. Haluamme tutkia, miten voisimme tukea heitä”, Khaire sanoo.

SUORAA PUHETTA

Somalimaan Y-Peer perustettiin vuonna 2008. Aluksi järjestö keskittyi lisääntymisterveyteen, hiv/aids-työhön sekä naisten kohtaaman väkivallan ja sukuelinten silpomisen ehkäisyyn.

”11 vuotta sitten olimme Somalimaan ainoa nuorisojärjestö, joka puhui sukuelinten silpomisesta”, Abdiaziz Hersi Warsame sanoo.

Kulttuurin muuttaminen on hidasta työtä, ja vanhempi sukupolvi uskoo yhä vahvasti sukuelinten silpomiseen. Y-Peer on keskittynyt kampanjoimaan lukioissa ja yliopistoissa, jotta tulevaisuuden vanhemmat eläisivät toisenlaisessa asenne-maailmassa.

Mustafe M. Khairen mukaan Y-Peer oli myös ensimmäinen järjestö, joka puhui Hargeisan toisen asteen oppilaitoksissa hi-viruksesta ja seksuaalikasvatuksesta. Nyt muutkin uskaltavat käsitellä

näitä teemoja. Osaa uusista järjestöistä johtavat nuoret, jotka ovat kasvaneet Y-Peerin ohjelmissa.

Ajan myötä nuorisotyö on laajentunut: tarjolla on muiden muassa johtajuuskoulutusta ja tukea työnhakemiseen. Ensimmäinen yritystaito-ohjelma järjestettiin vuonna 2013, ja osa sen aikana perustetuista yrityksistä toimii edelleen voitokkaasti.

Y-Peer on värvännyt Tulevaisuuden etsijät -hankkeeseen kaksi valmentajaa, jotka koulutetaan Vamos-mallin mukaiseen toimintaan. Suomesta omaksutaan myös mobiiliteknologian hyödyntämistä nuorisotyössä.

”Melkein kaikki nuoret pyrkivät hankkimaan älypuhelimien. Suomessa opimme, miten niitä voidaan käyttää oppimisessa. Kotona Somalimaassa selvittämme, olisiko yksityissektorin toimijoilla kiinnostusta kehittää opetusohjelmistoja”, Khaire sanoo. •

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

”Isot muutokset ovat mahdollisia”

Tarmo Heikkilä sai Etiopian kehityksestä uutta virtaa työhönsä.

TEKSTI PÄIVI ÄNGESLEVÄ KUVA SAMULI SIIRALA

”**T**yöskentelin kolme vuotta YK:n maakoordinaattorin erityisavustajana Etiopiassa, Afrikan toiseksi väkirikkaimmassa valtiossa. Seurasin politiikkaa, laadin taustaraportteja, valmistelin kokouksia, tuin kaikin tavoin maakoordinaattoria luotsaamaan YK:n kehitysjä humanitaarista apua.

Ennen kaikkea pääsin aitiopaikalle seuraamaan Etiopian poliittisia muutoksia.

Etiopia oli käymistilassa. Maassa oli isoja hallituksen vastaisia mielenosoituksia, jotka johtivat väkivaltaisuuksiin, kansalliseen hätätilaan ja hallituksen eroon. Huhtikuussa 2018 pääministeriksi nousi **Abiy Ahmed Ali**. Olin silloin asunut pääkaupunki Addis Abebassa puolet ajastani.

Alkoi tapahtua. Abiy Ahmed Ali vapautti poliittisia vankeja ja toivotti ihmisoikeustarkkailijat tervetulleiksi. Hän nimitti uuden hallituksen, jonka ministereistä puolet oli naisia, ja presidentiksi ensi kertaa naisen, **Sahle-Work Zewden**. Etiopia ja Eritrea solmivat rauhansopimuksen.

Koin ja toivoin, että YK:n läsnäololla oli jokin vaikutus valtaviin uudistuksiin.

YK:ssa oli käyty pitkiä keskusteluja Etiopian kanssa esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan ja poliittisen opposition merkityksestä. Ihmisoikeuksiin liittyvä työ oli ollut vaikeaa. Abiy Ahmed Alin kaudella Etiopia alkoi kiinnittää enemmän huomiota ihmisoikeuksiin ja demokratiaan. Tehtävää toki vielä riittää. Uudistuksilla on vastustajansa, ja etniset väkivaltaisuuDET jatkuvat.

Silti muutokset olivat todella motivoivia.

Olen työskennellyt kehitysyhteistyön parissa kolmeista vuotta ja nähnyt, kuinka hallinnot vaihtuvat eikä mikään muutu. Etiopiassa opin, että isot hallinnon uudistukset ovat mahdollisia. Erään tuttavani sanoin: ”Etiopiassa on tapahtunut parissa vuodessa enemmän muutoksia kuin 30:een viime vuoteen.”

Etiopian uudistuksista sain uutta virtaa jatkaa työtäni tällä saralla.”

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

TARMO HEIKKILÄ

IKÄ: 41

KOULUTUS:

Hallintotieteiden maisteri
Vaasan yliopistosta
vuonna 2008

TYÖSKENTELI:

YK:n maakoordinaattorin
erityisavustajana
Etiopiassa vuosina
2016–2019

JATKAA TYÖHÖN:

Palaa Suomen Lähetysseuran ihmisoikeuksien erityisasiantuntijaksi, josta oli toimivapaalla YK:n pestin ajan

PAKOKAASU TAPPAA

SYNTYY PILVIÄ maanpinnallakin, näyttää tyttö opettajalleen latvialaisen **Gatis Slukan** pilapiirroksessa.

Muistutus on tarpeen. Joka päivä 11 000 lasta sairastuu astmaan hengitettään autojen pakokaasuja, todetaan tutkimuksessa, joka julkaistiin brittiläisessä lääketieteen aikakauslehdessä *The Lancetissa* viime huhtikuussa.

Suhteellisesti eniten uusia sairaustapauksia kirjattiin Kuwaitissa, Arabiemiraateissa ja Kanadassa. Kaupungeista kärjessä olivat Perun Lima, Kiinan Shanghai ja Kolumbian Bogotá.

Tutkimus nimeää tärkeimmäksi sairastuttajaksi typpidioksidin, jota leviää hengitysilmaan ennen kaikkea dieselmootoreista. Alle 2,5 mikrometrin pienhiukkasena se ohittaa ylähengitysteiden limakalvot ja tunkeutuu keuhkokudoksiin. Seurauksena on pitkäaikainen tulehdussairaus.

Kaikkiaan autojen pakokaasupäästöjen aiheuttamiin keuhko- ja sydän-sairauksiin kuolee vuosittain lähes 400 000 ihmistä.

Afrikka kaupungistuu ja autoistuu kiivaasti. Tulevia terveyshaittoja ennakoi se, että mantereella myydään ja ostetaan lähinnä vanhoja autoja, jotka kulkevat dieselillä ja useimmiten ilman pakokaasusuodattimia.

TIINA KIRKAS

**kehitys
utveckling**

JULKAISIJA

Ulkoministeriö
Viestintäosasto
Kehitysviestintä
PL 481, 00023 Valtioneuvosto

TILAUKSET JA

OSOITTEENMUUTOKSET

Verkoissa kehityslehti.fi/tilaa-lehti/
Puhelimitse tiistaisin ja
torstaisin klo 9–11/Grano Oy
02 9180 0400

TOIMITUSNEUVOSTO

AD Teemu Heinilehto
toimittaja Janne Hopsu
asiantuntija Lydia Kilpi
apulaisosastopäällikkö
Kristiina Kuvaja-Xanthopoulos
professori Anja Nygren
professori Jukka Pirttilä
osastopäällikkö Satu Santala
toimittaja Sami Sillanpää
toimittaja Aishi Zidan

PÄÄTOIMITTAJA

Kuutti Koski
295 350 206
kuutti.koski@formin.fi

TOIMITUSSIHTEERI

Tiina Kirkas
tiina.kirkas@gmail.com

ULKOASU Sissu Muhujärvi

PAINATUS Grano Oy

ISSN 0787-0418

Lehden sisältöä lainattaessa
on lähde mainittava. Artikkelit
edustavat kirjoittajiensa kantaa.

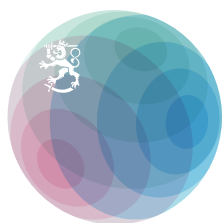
Neljä kertaa vuodessa
ilmestyvä Kehitys-Utveckling
on tilaajille maksuton.

Kehitys-Utveckling 4.2019
ilmestyy joulukuussa.

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Maaailma 2030

Materialet finns även på svenska!

Maaailma vuonna 2030?

Maaailma muuttuu paremmaksi?

Suomi kehitysyhteistyössä

Yhteiskunnat toimiviksi

Pakolaisia enemmän kuin koskaan

Tasa-arvoa kaikille

Ilmastomuutos ja kehitys

Miten minä voin vaikuttaa?

Opettajalle

Maaailma 2030 -globaalikasvatussivusto vie YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, Suomen kehitysyhteistyöhön ja globaaleihin haasteisiin. **Tutustu uusittuun sivustoon: maailma2030.fi**

